

[Behnke]

prøve at holde igen på de offentlige udgifter. Selv om man er flink og tager højde for udviklingen på pristalsområdet osv., er det ikke til at bortforklare, at der hvert eneste år i form af vedtagelsen af tillægsbevillingsloven bliver givet en accept af, at det offentlige – og i dette tilfælde mest staten – får lov til uhæmmet at fortsætte sin ekspansion.

Derfor indstiller Fremskridtspartiet tillægsbevillingsforslaget til forkastelse. Ganske vist har Fremskridtspartiet stemt for en række af de aktstykker, der er blevet forelagt i det forløbne finansår, men ikke desto mindre mener vi, at det samlede tillægsbevillingsforslag, som det foreligger, repræsenterer så mange flere ekstraudgifter, at vi nødvendigvis må indstille det til forkastelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1–8, 10–30, 35–39 og 42

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 78:

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1986.

Af Finansudvalget.

(Fremsat 19/4 89 i betænkning fra Finansudvalget).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til anden (sidste) behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Behnke (FP):

Modsat det tidligere punkt på dagsordenen, nemlig tillægsbevillingsloven for 1988, indstiller vi statsrevisorernes endelige betænkning over statsregnskabet for 1986 til vedtagelse, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at understrege, at når vi indstiller det til vedtagelse, skal det under ingen omstændigheder forstås som en accept af, at der i året 1986 blev brugt de alt for mange penge, som der blev. Det skyldes udelukkende, at et regnskab jo blot fortæller, hvad der rent faktisk har fundet sted, og med de opklarende rapporter, der er kommet fra rigsrevisionen og statsrevisorerne, mener vi, at man kan indstille statsregnskabet for 1986 til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets tekst

vedtoges uden afstemning.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 76:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommissionsdomstol vedrørende administration af udlændingeloven.

Af Ole Espersen (S) og Ebba Strange (SF) m.fl.

(Fremsat 12/4 89).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Statsministeren (Poul Schlüter):

Forslagsstillerne ønsker, at regeringen skal nedsætte en kommissionsdomstol til yderligere undersøgelse af en lang række nærmere beskrevne momenter i de tamilske familiesammenføringsager.

[Statsministeren]

Regeringen kan ikke støtte dette forslag. Efter vor opfattelse indeholder ombudsmandens redegørelse en udførlig, udtømmende og tilstrækkelig fremstilling af sagens baggrund og forløb. Ombudsmanden har – som altid – haft helt frie hænder ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af sin undersøgelse af også denne sag.

Ombudsmanden selv slutter sin beretning med at konstatere, at siden der nu er meddelt opholdstilladelse i samtlige de omhandlede sager, har han ikke nu anledning til at foretage yderligere i sagen. Det ville derfor af principielle grunde være særdeles betænkeligt i forhold til ombudsmandsinstitutionen, dersom ombudsmandens konklusioner ikke kunne markere sagens afslutning. Dersom en kommissionsdomstol skulle etableres, måtte den jo nødvendigvis begynde helt forfra og også inddrage ombudsmandens egen beskrivelse og vurdering i sit arbejde. Også kommissionsdomstolen måtte ifølge sagens natur være fuldstændig frit stillet.

Regeringen mener på denne baggrund ikke, at det kan tjene et fornuftigt formål, at man nu skal påbegynde afhøring af i snesevis af politikere og embedsmænd.

Jeg mener også, at det er værd at mærke sig, at ombudsmanden heller ikke i den foreliggende sag har gjort brug af den særlige bestemmelse i § 11 i instruksen for Folketingets ombudsmand. Ifølge denne bestemmelse skal ombudsmanden, hvis han konstaterer, at der er begået fejl eller forsømmelser af større betydning, give særskilt meddelelse til Folketingets Retsudvalg og til vedkommende minister. Denne fremgangsmåde har ombudsmanden som sagt ikke benyttet sig af. I stedet har ombudsmanden valgt den almindelige procedure, hvorefter sager, hvori ombudsmanden har udtalt kritik, alene fremsendes til Retsudvalget til orientering. Jeg synes også, at dette kan tages som en tilkendegivelse fra ombudsmanden om karakteren af hans kritik.

Efter regeringens opfattelse foreligger denne sag fuldt og åbent belyst. Med hensyn til ansvaret for den prioritering af tamilske familiesammenføringsager, som gennem en bestemt periode blev fulgt af Direktoratet for Udlændinge, foreligger heller ingen tvivl. Ansvar ligger hos den daværende justitsminister og regering. Regeringen har påtaget sig ansvaret for et fuldt

klarlagt begivenhedsforløb. Det er nu engang altid den pågældende minister og regering, der bærer ansvaret for forvaltningen.

Ombudsmanden har anvendt et kraftigt ordvalg i sin karakteristik af den prioritering, hvorom sagen drejer sig. »Overordentlig kritisabel« er det udtryk, ombudsmanden bruger. Jeg er helt opmærksom på, at dette er alvorlige ord fra ombudsmandens pen. For at proportionssansen nu ikke skal gå tabt, vil jeg minde om, at Folketingets medlemmer jo ved, at dette udtryk – og også endnu stærkere udtryk – tidligere i et antal tilfælde er anvendt af ombudsmanden, uden at dette har ført til krav om nedsættelse af kommissionsdomstole eller andre supplerende undersøgelser.

Og så vil jeg gerne sige, at regeringen ikke anfægter ombudsmandens vurdering eller stiller sig kritisk an over for den. Som statsminister vil jeg gerne tilkendegive også fra Tingets talerstol, at naturligvis er det beklageligt, at ombudsmanden i sagen om de tamilske familiesammenføringer har fundet forvaltningen overordentlig kritisabel. Vi har noteret os ombudsmandens kritik, og den kritik tager regeringen til efterretning. Det vil sige, at den retter regeringen sig efter. Den vil være normgivende i eventuelle tilsvarende sager, der måtte foreligge i fremtiden.

Jeg vil gerne føje nogle enkelte væsentlige betragtninger til om selve stridens problemstilling, så denne problemstilling ikke går i glemmebogen. Der har ikke været tale om et totalt stop for tamilske familiesammenføringer igennem 1988. Tallene taler for sig selv. Af de 500 tamiler, der i 1988 ønskede at opnå opholdstilladelse i kraft af reglerne om familiesammenføring, fik mere end 200 personer tilladelsen i 1988.

Jeg tror, alle vil huske, at i årene 1986 og 1987 var antallet af familiesammenføringer i Danmark overordentlig stort. Efter fredsaftalen, der blev afsluttet mellem Indien og Sri Lanka i juli 1987, ændrede forholdene i Sri Lanka sig til det bedre. FN's højkommissær for flygtninge har anslået, at i perioden fra juli 1987 til september 1988 vendte ca. 40.000 tamiler tilbage til Sri Lanka. Forholdene på øen var så forandrede, at flere europæiske lande fandt, at det var forsvarligt at sende tamilske asylansøgere tilbage.

Vi skal også huske på vor egen hjemlige politiske situation i efteråret 1987. Fra socialdemo-

[Statsministeren]

kratisk side var der stærke røster fremme om en begrænsning af familiesammenføringerne. Ved justitsministerens fremsættelse den 7. oktober 1987 af forslag til ændringer af udlændingeloven henviste han bl.a. til disse udtalelser. Under lovforslagets førstebehandling den 13. oktober 1987 her i salen tilkendegav en række ordførere en vilje til stramning af familiesammenføringsreglerne.

Dette var en del af baggrunden for, at justitsministeren den 3. december – få måneder efter – netop under henvisning til forhandlingerne her i Tinget sendte Retsudvalget et notat om modeller for begrænsning af familiesammenføringerne. Notatet var tænkt som et oplæg til de mulige løsninger på problemet, som var efterlyst under debatten i Folketinget.

I dette notat nævnes – hvorom sikkert ingen af os har været i tvivl – at som udlændingelovens § 9 er formuleret, er der, når betingelserne i øvrigt er opfyldt, tale om et retskrav på opholdstilladelse. Men det siges tillige i notatet, at på baggrund af den ganske betydelige stigning i antallet af udlændinge, der opnår opholdstilladelse i kraft af familiesammenføringsreglerne, kunne det overvejes at foretage en nøjere resourcestyring i Direktoratet for Udlændinge, således at der behandles et bestemt antal familiesammenføringssager om året. En sådan styring vil kunne virke som en faktisk kvote for, hvor mange tilladelser der gives om året. Dette, siger man i notatet, vil medføre modtagelse under ordnede forhold, idet man hermed sikrer et stabilt antal indrejssende.

En sådan generel ordning blev imidlertid ikke gennemført, og det forblev derfor ved den så omtalte nedprioritering.

Ombudsmanden underkender ikke, at en prioritering principielt vil kunne foretages, men han underkender berettigelsen af den konkrete prioritering, som Direktoratet og Justitsministeriet foranstaltede – ganske særligt under hensyn til dens tidsmæssige udstrækning. Ombudsmandens vurdering af den pågældende prioriterings berettigelse er unægtelig en ganske anden end den, forvaltningen anlagde, men ombudsmanden er nu engang Folketingets ombudsmand, og hans fortolkning og vurdering retter regeringen sig efter.

Der er et andet moment, man heller ikke skal forbyde. Jeg synes man godt, kan sige, at i denne sag har der i meget høj grad været tale om åben-

hed og offentlighed. Regeringen var bekendt med beslutningen om nedprioritering. Retsudvalget blev grundigt orienteret af justitsministeren under samrådet den 27. september 1988. At ministeren også under samrådet nævnte de allernyeste oplysninger om de forværrede forhold, som nu betød, at FN midlertidigt indstillede repatrieringen, lader sig ikke bestride og fremgår i øvrigt klart af dagspressen for den 28. september. Jeg henviser f.eks. til Berlingske Tidende.

Lad mig så sige følgende til sidst: Det er et hævdvundet dansk princip, at kommissionsdomstole hverken kan eller skal undersøge eller placere det politiske ansvar for en sags behandling. Det kan kun Folketinget gøre. Hvad skulle det dog så tjene til at lade en kommissionsdomstol i denne sag afhøre et stort antal folketingsmedlemmer, medlemmer af regeringen, embedsmænd i Folketinget og i centraladministrationen og måske adskillige andre om deres viden om denne sag?

Der er ingen tvivl om, hvor ansvaret placeres. Det placeres hos justitsministeren og regeringen. Den foreliggende sag er belyst tilstrækkeligt, og ansvaret var regeringens og justitsministerens. Der er ikke fejlet noget ind under gulvtæppet.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg tror, det vil være nyttigt at stille statsministeren et par spørgsmål for at sikre, at debatten får et så korrekt forløb som muligt. For det første drejer beslutningsforslaget sig ikke om at placere et politisk ansvar. Det har regeringen naturligvis, det har enhver regering, det har enhver minister for det, der foregår i ministeriet og under regeringens ansvar. Det drejer sig om det retlige ansvar.

Jeg forstår, at regeringen finder, at ombudsmandens redegørelse er udførlig og tilstrækkelig. Måske er den det for regeringen. Men – og det er mit spørgsmål – er statsministeren enig med mig i, at denne redegørelse intet siger om placeringen af det retlige ansvar? Tidligere fulgte ombudsmanden den praksis at placere ansvaret på personer. Det har ombudsmanden i de senere år overladt til Folketinget at gøre. Er statsministeren enig i, at ombudsmanden ikke tager stilling til, hvem der har det retlige ansvar?

[Ole Espersen]

Er statsministeren også enig med mig i, at spørgsmålet om, hvorvidt der er givet forkerte eller vildledende oplysninger til Folketinget, ikke er behandlet i ombudsmandens redegørelse? Han siger, at for ham er det uforståeligt, at man i administrationen har kunnet bruge de oplysninger, som statsministeren i øvrigt også refererede til nu. Det er uforståeligt for ombudsmanden, at de oplysninger, justitsministeren og nu statsministeren bruger som begrundelse, er brugt i administrationen. Det, vi ønsker oplyst, er, om Folketinget også har fået forkerte, vildledende eller udtømmende oplysninger.

Og så vil jeg sige i anledning af statsministerens henvisning til ombudsmandslovens § 10, instruksens § 11, at der ganske rigtigt, som statsministeren sagde, står, at hvis ombudsmanden får kundskab om fejl eller forsømmelser af større betydning, som er begået af ministre eller statens tjenestemænd eller andre personer, som virker i statens tjeneste, så giver han meddelelse herom til Folketinget og til vedkommende minister.

Er statsministeren ikke enig i, at herefter står Folketinget fuldstændig frit med hensyn til, hvordan man vil reagere på denne meddelelse fra ombudsmandens side? Og er statsministeren ikke også enig i, at Folketinget, Folketingets udvalg, ofte reagerer på basis af den slags redegørelser fra Folketingets ombudsmand?

Statsministeren (Poul Schlüter):

Er det egentlig ikke lidt tidligt under denne debat at påbegynde en diskussion om petiteserne? Men jeg vil da gerne svare hr. Ole Espersen. Jeg tror i og for sig ikke, han er i tvivl om, hvordan svarene vil blive.

Hr. Ole Espersen spørger: Forholder det sig ikke således, at ombudsmanden har undladt at placere det retlige ansvar?

Jo, naturligvis. Det gør ombudsmanden jo aldrig. Det er jo ikke hans opgave. Det kan da ikke overraske hr. Ole Espersen, som er tidligere juridisk professor, at ombudsmanden ikke har gjort, hvad ombudsmanden ikke må. Ombudsmanden kan ikke placere et juridisk ansvar. I en sag som denne påhviler det Folketinget.

Jeg har tilkendegivet i Retsudvalget og igen med meget klare ord i dag, at ansvaret retligt var justitsministerens og regeringens, og hvis

nogen derefter ønsker at søge at placere et ansvar, så er det Folketinget, som skal træffe beslutningen. Der er ingen her i landet, som kan – og de vil formentlig heller ikke – blande sig i den ordning, vi har, nemlig at ansvar, som man vil gøre gældende mod regeringer og ministre, er ansvar, som det er overladt til Folketinget at søge placeret.

Det næste synspunkt, hr. Ole Espersen førte frem, drejede sig om vildledende oplysninger.

Jamen der er jo intet som helst holdepunkt for, at der i denne sag skulle være givet vildledende oplysninger. Det har jeg ikke set nogen sandsynlighøre.

Og endelig med hensyn til ombudsmandsinstruksens § 11: Jo, det er rigtigt, at den drejer sig om, at hvis ombudsmanden konstaterer, at der i en sag foreligger fejl eller forsømmelser i større omfang, så skal ombudsmanden – det er en tjenesteplicht – særskilt gøre opmærksom derpå og rette henvendelse derom til Folketingets Retsudvalg og den pågældende minister. Men det er jo netop ikke sket i denne sag. Det må jeg da tillægge vægt. Alle andre bør også tillægge det vægt, at ombudsmandens vurdering i sagen alene er sendt til Retsudvalget med henblik på en orientering.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, det var en meget interessant tilføjelse, statsministeren fremførte til sit indlæg, for det er faktisk første gang, at statsministeren har påtaget sig sit – regeringens og justitsministerens – retlige ansvar for det, der er sket. Jeg har ikke hørt noget medlem af regeringen anfægte ombudsmandens konklusion om, at der er handlet retsstridigt i denne sag, om, at der er handlet ulovligt i denne sag.

Nu påtager statsministeren sig ansvaret direkte og utvetydigt her fra Folketingets talerstol for en retsstridig adfærd, for en overordentlig kritisabel adfærd, men først og fremmest for en adfærd, der er i strid med loven. Det retlige ansvar, siger statsministeren, ligger hos regeringen. Jamen så er der jo egentlig ikke megen tvivl: Vi har ministeransvarlighedslovens ord for, at så er der ministeransvar i juridisk betydning.

Vi ville imidlertid gerne give regeringen den chance – og det er hensigten med beslutningsforslaget – at få en helt uvildig kommissions-

[Ole Espersen]

domstol til at fastlægge, hvorvidt det virkelig forholder sig sådan, at f.eks. justitsministeren – hvad man får indtryk af, når man læser ombudsmandens erklæring – er mere eller mindre eneansvarlig. Der er i hvert fald ikke noget i erklæringen, der tyder på noget andet.

Vi er ikke sikre på, at justitsministeren er eneansvarlig, men det afgørende for mig og for os her er nu, at statsministeren påtager sig det retlige ansvar for lovstridige handlinger.

Jeg synes, at statsministeren, regeringen og regeringspartierne burde lade en kommissionsdomstol få lejlighed til at vurdere, om dette er holdbart, korrekt – også i forhold til de tjenestemænd, der er involverede – og overveje, om en kommissionsdomstol ikke skulle have mulighed for mere udførligt at placere ansvaret.

Jeg vil gerne understrege igen: Det er første gang, at statsministeren har påtaget sig ansvaret for lovstridige handlinger.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Det er – for at sige det mildt – ikke korrekt, når hr. Ole Espersen nu søger at gøre gældende, at det er første gang, jeg i dag siger, at der er tale om et ansvar, som påhviler ministeren og regeringen. Det har jeg udtalt tidligere. Heri er intet nyt.

Under samrådet, som var første mulighed for mig for at ytre mig i Retsudvalget, brugte jeg den vending – og den har jeg også holdt mig til i dag – at naturligvis var regeringen bekendt med justitsministerens beslutning, på samme måde som Retsudvalget var bekendt med den. Og så gjorde jeg gældende: På samme måde som for resten befolkningen var bekendt dermed. Alle vidste jo i de dage, hvad prioriteringen drejede sig om. Det var jo genstand for udførlig omtale i dagspressen.

Det kan da ikke komme bag på nogen, som har sæde i dette Folketing, at naturligvis er det således efter dansk ret, at når der rettes kritik mod en forvaltning, så er det ministeren og dermed den samlede regering, som bærer det retlige ansvar. Sådan er det.

Hvis Folketinget ønsker at gøre dette retlige ansvar gældende mod ministeren og regeringen, kender Folketinget vejen. Den er beskrevet i grundloven. Der står, at så er det rigsret. Ingen kan blande sig i, om Folketinget ønsker at rejse en rigsretssag. Det er Folketinget selv, som må bære den byrde at træffe den beslutning.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det var jo et interessant replikskifte, det sidste her, for når statsministeren i dag på regeringens vegne påtager sig ikke bare det politiske, men også det retlige ansvar, så er det en nyhed, hr. statsminister.

Det, statsministeren sagde den 4. april i Retsudvalget, var, at regeringen havde været bekendt med denne sag; der forelå ikke nogen regeringsbeslutning, og regeringen havde været bekendt med justitsministerens beslutning, på samme måde som Retsudvalget var bekendt med den.

Præcis det samråd var en af grundene til, at SF valgte at gå med på forslaget om en kommissionsdomstol, for i det svar blev regeringens ansvar ligestillet med et ansvar hos alle de politikere, der sidder i Retsudvalget, og som havde været til stede på det møde. Og det synes jeg var en meget alvorlig anklage mod politikere i dette Folketing, som ganske rigtigt havde fået en orientering den 27. september, men som udtrykkeligt enstemmigt havde udtalt, at man ikke på det møde havde taget stilling til sagen.

Det er muligt, at det rigtige er en rigsretssag. Statsministeren ved også, at det var SF's første reaktion. Men præcis debatten, som fulgte efter ombudsmandens redegørelse, gjorde, at vi fandt det rigtigt, inden vi greb til så drastisk et middel, at give regeringen og embedsmændene mulighed for at få lejlighed til at udtale sig over for en kommissionsdomstol, også for ikke at lægge ansvar på nogen, som ikke har ansvaret.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg synes, det er rimeligt, at der bliver enkelte korte bemærkninger nu. Hr. Leif Hermann for en kort bemærkning. Men jeg sagde altså »enkelte«.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Også jeg har studset over statsministerens betragtninger over det retlige ansvar, og det får mig til – for hvis det er således, at andre ministre i regeringen skal pålægges et retligt ansvar for det, justitsministeren har foretaget sig, bliver det vel meget relevant – at spørge statsministeren: Er det således, at regeringen har besluttet det, ombudsmanden har kaldt overordentlig

[Leif Hermann]

kritisabelt, på et regeringsmøde, hvor ministre-
ne har været til stede? Ellers har det efter min
opfattelse ikke megen mening at sige, at rege-
ringen bærer det retlige ansvar for justitsmini-
sterens handlinger.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Fru Ebba Stranges indlæg giver mig ikke an-
ledning til bemærkninger.

Til hr. Leif Hermann skal jeg oplyse, som jeg
allerede sagde under samrådet i Retsudvalget i
marts, at der i denne sag ikke er truffet en egent-
lig regeringsbeslutning på den måde, at den på-
gældende sag konkret er på dagsordenen, men
alle i regeringen vidste, at der var tale om en
prioritering i den pågældende periode.

Sådan forholder det sig, der er ingen uklar-
hed.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Fru Ebba Strange for en sidste kort bemærk-
ning.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Så vil jeg godt spørge: Hvad vidste regerin-
gen? Når der nu er blevet draget en parallel
mellem, hvad regeringen vidste, og hvad Rets-
udvalget vidste, så vil jeg sige, at jeg vidste, at
der foregik en prioritering i Direktoratet for
Udlændinge. Det vidste jeg, for det havde ju-
stitsministeren fortalt mig. Men jeg vidste ikke,
før ombudsmandens rapport forelå, at den
prioritering, der foregik, var retsstridig, at den
ikke var lovlig, at den ikke var forsvarlig. Det
vidste jeg ikke, før jeg kunne læse det i ombuds-
mandens udtalelse. Så langt kan vi jo ikke gå
ned i administrationen i Direktoratet for Ud-
lændinge, at vi kan vide sådan noget.

Først da ombudsmandens rapport forelå,
vidste jeg, at Justitsministeriet havde handlet
ulovligt og uforsvarligt, og jeg vil godt spørge,
om den viden, regeringsmedlemmerne har haft,
har været den samme, for så er det ærlig talt me-
get at pålægge dem et retligt ansvar.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Hr. Ole Espersen for en sidste kort bemærk-
ning for hans vedkommende, og efter statsmi-
nisterens svar går vi over til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Det er en direkte opfølgning af det, fru Ebba
Strange sagde om, hvad der ligger i begrebet
prioritering.

Vi spurgte i Retsudvalget i slutningen af
marts måned, om statsministeren var vidende
om karakteren af den nedprioritering, der var
tale om, og som jo var et stop i strid med loven.
Vi spurgte, om statsministeren var bekendt med
den form for nedprioritering. Statsministeren
nøjedes med at henvise til de udtalelser, han af-
gav til Retsudvalget under det samråd, som
statsministeren nu har henvist til gentagne gan-
ge. Men så fortsatte statsministeren med føl-
gende:

»Der har ikke for mig foreligget noget grund-
lag for at antage, at den praksis, der i en periode
blev anvendt i forbindelse med familiesam-
menføringsssagerne, senere skulle kunne gøres
til genstand for alvorlig kritik.«

Hvad mente statsministeren med det? Er det
ikke et udtryk for, at statsministeren ikke var
bekendt med, at nedprioriteringen havde den
karakter? Det får man indtryk af.

Men hvordan kan statsministeren så påtage
sig det retlige ansvar for det, der er sket?

Hvis statsministeren var bekendt med karak-
teren og påtager sig det retlige ansvar, må kon-
sekvensen være det, som fru Ebba Strange og
jeg har påpeget tidligere under denne debat: at
så er der i og for sig åbnet for en rigsretssag.
Men vi finder det fornuftigt med en kommis-
sionsdomstol som første led.

Men hvad mente statsministeren med den al-
vorlige kritik, der kunne rettes mod nedpriori-
teringen?

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg er meget tilfreds med, og jeg anerkender
også, at fru Ebba Strange nu gør opmærksom
på, at også hun vidste, at der i den pågældende
periode var tale om en prioritering. Det synes
jeg er anerkendelsesværdigt.

Men så siger fru Ebba Strange, at hun natu-
rligvis ingen viden havde om, at den disposition
at prioritere på den pågældende måde i den på-
gældende periode kunne gøres til genstand for
kritik. Det har jeg også fuld forståelse for at fru
Ebba Strange naturligvis siger. Og dermed er
jeg ovre ved hr. Ole Espersens betragtninger.

[Statsministeren]

Hr. Ole Espersen minder om – og det er jeg glad for – at jeg under det meget omtalte samråd i Folketingets Retsudvalg i marts måned gjorde gældende, da jeg blev spurgt, at ingen af os, som havde viden om den pågældende prioriteringspraksis, havde grund til at antage, at den kunne gøres til genstand for kritik.

Jeg kan også sige det på en anden måde: Da ombudsmanden kom med sin vurdering og anvendte udtrykket »overordentlig kritisabelt«, kom det naturligvis som en overraskelse for os alle. Ingen, hverken ministeren eller regeringen i øvrigt, ville have sat en forvaltning i gang vidende om, at den senere kunne gøres til genstand for kraftig kritik. Jeg gad da nok vidst, hvilken minister eller regering der ville indlade sig på noget sådant med åbne øjne. Naturligvis anså de, der kendte den pågældende prioriteringspraksis, denne for klart at ligge inden for det acceptable.

Ombudsmanden har efter min mening anlagt en meget streng vurdering af omstændighederne og i forhold til tidsforløbet. Justitsministeren, forvaltningen og regeringen havde en anden vurdering. Vort skøn er underkendt af ombudsmanden, klart underkendt, hvad jeg også gav udtryk for i min første tale i dag.

Ombudsmandens undersøgelse tager vi til efterretning, og det er os, der bærer ansvaret. Man behøver ikke at spørge, om andre skal bære det. Det er justitsministeren og regeringen, der bærer ansvaret. Jeg har beklaget fra Folketingets talerstol i dag, at forvaltningen ikke kunne godkendes af ombudsmanden. Sådan er det. Det tager vi til efterretning. Vi har noteret os kritikken. Vi tager ikke afstand fra den.

Pia Gjellerup (S):

Da statsministeren i sin indledning sagde, at han ikke ville glemme sagens kerne, lyttede jeg forgæves efter, at statsministeren havde sagt, at dette ikke var en sag om formaliteter. Det er det nemlig ikke, det er en sag om flere hundrede mennesker, der er forblevet adskilte fra deres familier i måneder, ja halve og hele år, trods forsøg på at blive samlet under fredeligere himmelstrøg. Forsøgene er strandet under sagsbehandlingen i Justitsministeriet, ikke på grund af fejl eller sløseri, men på grund af en helt bevidst procedure, der imod lovens ånd og bogstav har forholdt disse mange mennesker deres rettigheder.

Folketingets ombudsmand har fastslået, som det er fremgået, at der er handlet både uforsvarligt og ulovligt ved den foretagne prioritering. Ombudsmanden har fastslået, at Justitsministeriet og Direktoratet for Udlændinge med undladelsen af at færdigbehandle familiernes ansøgninger om genforening i Danmark har handlet overordentlig kritisabelt. Folketinget har aldrig før fået kendskab til en så alvorlig kritik mod et ministeriums administration af en hel gruppe menneskers rettigheder, uden at Folketinget har fundet det nødvendigt at reagere.

Ombudsmandens undersøgelse omfatter selve sagsbehandlingen i Justitsministeriet og i Direktoratet for Udlændinge. Ombudsmandens undersøgelse omfatter derimod ikke enkelte personers medviden om, medvirken til eller medansvarlighed for den kritisable sagsbehandling. Folketinget har derfor på nuværende tidspunkt ikke – trods statsministerens udtalelser før – grundlag for at gøre et eventuelt retligt ansvar gældende mod nogen.

Det er væsentligt at understrege den retlige side af ansvaret, og det er ikke blevet mindre væsentligt efter indledningen af debatten i dag. Der er selvfølgelig ingen tvivl om eller uenighed om, at det politiske ansvar til enhver tid påhviler forvaltningens politiske ledelse, her justitsministeren og regeringen, men om det retlige ansvar er vi ikke tilstrækkelig velinformerede, selv om statsministeren med sine bemærkninger tidligere måske uforvarende kom til at give os nogle flere facts i den sammenhæng.

Om det retlige ansvar er der ikke nogen simple regler. Her er sagen mere kompliceret, og det kræver en undersøgelse af beslutningsgangen i regering, ministerium og direktorat. Jeg kan også begrunde med klip fra debatten, hvorfor det er nødvendigt. Jeg kan citere Berlingske Tidendes forside fra den 9. april 1989, hvor man under overskriften »Embedsmænd trodsede ministerens ordre« bl.a. skriver:

»Ifølge Berlingske Tidendes oplysninger kom en stor del af disse 204 tamiler hertil, fordi flere embedsmænd i Direktoratet for Udlændinge var så betænkelige ved nedprioriteringen, at de trodsede beslutningen om at nedprioritere ansøgninger fra tamilerne.«

Derfor ønsker Socialdemokratiet og vore medforslagsstillere i SF, at der gennemføres en undersøgelse af grundlaget for at gøre retligt

[Pia Gjellerup]

ansvar gældende, og vi foreslår nedsættelse af en kommissionsdomstol, som uafhængigt af Folketinget, af regeringen og af dens ministerier og med udgangspunkt i ombudsmandens undersøgelser og konklusioner udarbejder et beslutningsgrundlag for Folketinget.

Det forekommer os faktisk helt urimeligt, at vi er nødsaget til at behandle forslaget om nedsættelse af en kommissionsdomstol. Vi havde forventet, at forslaget havde været den kraftige opfordring, der havde fået regeringen til at yde sit bidrag til oplysning og afklaring af sagen.

Jeg kan på Socialdemokratiets vegne ikke kraftigt nok opfordre til, at der snarest træffes beslutning om overgivelse af sagen til en uvil dig instans. Denne alvorlige sag om hundreder af familiers adskillelse imod lovens ånd og bogstav må behandles på værdig vis og ikke blot, som vi har oplevet det, mødes med et skuldertræk.

Fischer (KF):

Den konservative folketingsgruppe siger nej til forslaget om en kommissionsdomstol. Vi siger ikke nej for at hindre en belysning af den såkaldte tamilsag, men fordi vi ikke finder grundlag for kravet om denne domstol.

Når vi siger nej, er det ikke blot, fordi denne sag allerede er belyst særdeles grundigt i Retsudvalget og den dermed forbundne omfattende offentlige debat. Vi havde bestemt ikke tilstræbt det store drama omkring Retsudvalgets drøftelser, men en kendsgerning er det vel, at enhver sten er blevet vendt.

Mange tilkendegivelser fra befolkningen tyder da også på betydelig undren over den overvældende interesse, som en række folketingsmedlemmer har vist denne sag. Som det blev udtrykt så slående i et læserindlæg i Berlingske Tidende: »Det er utroligt, at Tingets medlemmer ikke har andre og mere positive ting at bruge deres tid på end at bekæmpe, såre og nedvurdere en politisk modstander.«

Man har efterlyst en ansvarsplacering, men som det er fremgået af statsministerens udtalelse, er ansvaret klart placeret som regeringens og justitsministerens.

Den vigtigste grund til at sige nej til denne kommissionsdomstol er imidlertid, at vi her har at gøre med et anliggende, hvor ombudsmanden har foretaget en indgående sagsbehandling på Folketingets vegne.

Ombudsmanden har – som han skal have – haft frie hænder i sine undersøgelser og er kommet med en meget klar og detaljeret udtalelse. Som det er bekendt, fremgår det af denne udtalelse, at han har fundet den manglende færdigbehandling af de pågældende ansøgninger om familiesammenføring overordentlig kritisabel, men da der i de pågældende 21 sager i mellemtiden er blevet meddelt opholdstilladelse, har han ikke anledning til at foretage yderligere i sagen.

Det er det grundlag, som den konservative folketingsgruppe forholder sig til, når den – som de øvrige regeringspartiers folketingsgrupper – tager ombudsmandens redegørelse til efterretning og udtrykker, at vi heller ikke finder anledning til at foretage videre i sagen.

Vi er naturligvis meget kritiske over for, at S og SF vil iværksætte en nyvurdering af tamilsagen med udgangspunkt i ombudsmandens arbejde. En sådan beslutning kunne, hvis den blev ført ud i livet, skabe alvorlig tvivl om værdien af den virksomhed, som ombudsmanden varetager på Folketingets vegne. Det er selvfølgelig de to partiers eget ansvar. Vi er uenige med dem, og vi ønsker, at denne sag skal slutte med ombudsmandens ord. Den burde være sluttet for længst.

Afslutningsvis vil jeg stærkt beklage den urimelige og uretfærdige måde, hvorpå nogle folketingsmedlemmer har omtalt den tidligere justitsminister, Folketingets nye formand. Jeg finder disse udtalelser belastende for samarbejdet i Folketinget og for Tingets anseelse. Anderledes kan det ikke være, når man bruger udtryk, som kun kan opfattes som dybt krænkende. Jeg håber, det vil vise sig, at der er tale om isolerede tilfælde, og at de pågældende partier vil formå at forhindre gentagelser, for hvis man med sine udtalelser i Folketinget søger at miscreditere hinanden, vil vort arbejde herinde miste det positive særkende, vi hidtil har kunnet være så stolte af, også i forhold til andre landes parlamenter, at nok kan vi anvende hårde ord og indimellem skændes kraftigt på Christiansborg, men vi taler trods alt til hinanden som kolleger på tværs af partiskel ud fra holdningen, at det er sagen og synspunktet, man forfægter, ikke medlemmet, man bekriger.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

[Ole Espersen]

Nu ønskede Det Konservative Folkepartis ordfører jo ikke at placere noget ansvar for disse overordentlig nedvurderende og miskrediterende udtalelser, der skulle være fremført om den tidligere justitsminister. Jeg vil da gerne spørge, om det herved tænkes på en udtalelse fra partiet Venstres retspolitiske ordfører om, at det, der var sket, var åbenlyst ulovligt, og om, at ansvaret i 10 år vil klæbe til hr. Ninn-Hansen. Det synes jeg var en meget hård udtalelse. Jeg ville aldrig være kommet med den selv. Var det den slags miskrediterende, nedvurderende udtalelser om Folketingets nuværende formand, som hr. Fischer tænkte på?

Jeg vil stille et spørgsmål til, fordi statsministeren ikke kunne få tid til at svare på det hele, men hr. Fischer kan sikkert besvare over for Tinget, om det er korrekt, at det kun er Retsudvalget, der har fået denne meget alvorlige udtalelse fra ombudsmanden. Er den ikke også sendt til Justitsministeriet, således som ombudsmandsloven forudsætter, når ombudsmanden finder alvorlige fejl og forsømmelser i administrationen? Er det ikke korrekt, hr. Fischer, at det ikke kun er Retsudvalget, men også Justitsministeriet, der har fået denne udtalelse, hvorved udtalelsen netop har fået den vægt og er det udtryk for alvorlige fejl og forsømmelser, som ombudsmandsloven taler om?

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Nej, det er faktisk hr. Ole Espersens udtalelser, jeg tænker på. Jeg synes, det er rystende, at et medlem af Folketinget kan udtrykke sig med en sådan skråsikkerhed og fælde en politisk dom på grundlag af oplysninger fra et møde, hvori han ikke selv har deltaget. Sådan kan jeg blive ved.

Jeg må sige til de meget stærke udtalelser, som hr. Ole Espersen er kommet med: Jeg har lagt mærke til én ting, og det er, at ombudsmanden ikke har udstyret hr. Ole Espersen med en facilitliste, der berettiger de grove udfald, han er kommet med.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg vil bede hr. Fischer fortælle, hvad det er for grove udtalelser, som jeg er kommet med på grundlag af et møde, hvori jeg ikke selv har del-

taget. Jeg forstår ikke, hvad hr. Fischer tænker på. Jeg fik ikke svar på nogen af de spørgsmål, jeg lige stillede. Men hvad er det for nogle grove udtalelser, jeg er kommet med efter ikke at have deltaget i et møde?

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg har forstået, at udtalelsen fra ombudsmanden ikke er kommet til Justitsministeriet.

Jeg vil godt citere hr. Ole Espersen fra Berlingske Tidende den 4. marts 1989, hvor han taler om en bevidst handling i strid med loven, og hvor han også ønsker at få opklaret, om tamsagen kun er ét eksempel på flere lovstridigheder i hr. Ninn-Hansens ministertid. Jeg synes unægtelig, det er en uheldig måde at omtale kollegaer på, for det har noget at gøre med, at man går ud over sagens grænser og spreder generel mistillid. Jeg synes, vi skulle væk fra det og drøfte det, sagen drejer sig om.

Jeg har følt, at jeg i dag burde – og det vil jeg gerne gentage – beklage den tone, som sagen har antaget. Jeg håber ikke, at hr. Ole Espersen vil følge den op.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg er enig med Venstres retspolitiske ordfører i, at der foreligger åbenlyse ulovligheder i denne sag. Jeg har ikke placeret noget ansvar. Jeg har sagt, at der foreligger ulovligheder, og det vil jeg naturligvis fastholde. Det svarer til det, ombudsmanden har sagt.

Det er korrekt, at jeg har sagt til en journalist, at der måske også har foreligget andre ulovligheder. Dengang vidste jeg ikke, at Østre Landsret ca. 1 måned efter skulle konstatere dette, men det er nu sket.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Hr. Ole Espersen tager så frejdigt udtrykket ulovlighed i sin mund. Må jeg gøre opmærksom på, at i ombudsmandens konklusion er der ikke tale om, at ombudsmanden karakteriserer forvaltningens og ministerens dispositioner som ulovlige, han finder dem overordentlig kritisable.

Men siden hr. Ole Espersen nu er så ubekymret over at uddele sin hårde kritik, må jeg spørge om følgende: Jeg tror, hr. Ole Espersen som

[Statsministeren]

tidligere justitsminister vil erindre, at der er mange områder, hvor man nødvendigvis må skønne og prioritere. Kan hr. Ole Espersen erindre, at der i december 1981 kom et hundredtal polakker til Danmark? De var asylansøgere. Kan hr. Ole Espersen også huske, at deres sager overhovedet ikke blev behandlet, før den nye regering kom til? Den nye justitsminister, hr. Ninn-Hansen, bevilgede dem opholdstilladelse. I et år havde man stillet sagerne fuldstændigt i bero. Var det lovligt? Kan hr. Ole Espersen huske, hvem der var justitsminister i den periode? Jeg kan!

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Det er nok nødvendigt, at hr. Ole Espersen får en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg takker for henvisningen til 1981. Det er fuldstændig korrekt, at der i adskillige måneder ikke blev givet endelig opholdstilladelse til polske flygtninge. De fik lov til at blive her, men den endelige beslutning blev først taget efter nogle måneders forløb, det er fuldstændig korrekt, hr. statsminister!

Dengang var der ingen udlændingelov, der gav retskrav på noget som helst; ingen flygtninge og deres familier havde retskrav på noget som helst her i landet, det er forskellen. Vi syntes, det var uheldigt, og derfor gennemførte vi sammen med den nuværende regering i 1983 en lovgivning, der gav retskrav til flygtninge og til deres familier, mindreårige børn og ægtefæller, på, når vilkårene i øvrigt var opfyldt, at komme hertil. Det er en meget, meget væsentlig forskel, som bør fremhæves.

Statsministeren siger, at ombudsmanden ikke noget sted bruger udtrykket ulovlig. Det er korrekt. Ombudsmanden opstiller tre kriterier for, at berøttelsen skal være lovlig, og ombudsmanden konstaterer, at ingen af disse kriterier, der skal være til stede, for at der er handlet lovligt, er opfyldt. Det kan kun forstås sådan, at der er handlet ulovligt. Jeg kan ikke finde noget som helst andet udtryk.

Og til sidst går jeg ud fra, at statsministeren, når hr. Fischer ikke kunne det, kan bekræfte, at denne meget alvorlige kritik naturligvis er sendt direkte til justitsministeren. Det fremgår af det brev, vi har fået i Retsudvalget, og hvori

der står, at ombudsmanden til vores »orientering sender tre eksemplarer af min samtidige skrivelse til Justitsministeriet vedrørende ministeriets behandling af ansøgninger om familiesammenføringer.«

Statsministeren (Poul Schlüter):

Blot for at der ikke skal etableres en misforståelse, vil jeg sige til hr. Ole Espersens sidste betragtning, at sådan forholder det sig ikke. Det er således efter ombudsmandslovens § 10, stk. 1, og instruksens § 11, at ombudsmanden udtrykkeligt skal henlede ministerens og Retsudvalgets opmærksomhed på den pågældende sag. Ombudsmanden skelner meget nøje imellem fremsendelse af beretninger til orientering for ministeren og Retsudvalgets medlemmer og ombudsmandens fremsendelse af sager under anvendelse af ombudsmandslovens § 10, stk. 1, og instruksens § 11.

Ebba Strange (SF):

Hr. Fischer kunne finde et læserbrev i Berlingske Tidende, der gav udtryk for, at nu skulle der ikke gøres mere ved denne sag. Det var heldigt for hr. Fischer.

Ellers er noget af det, der har slået mig, at selv den presse, der normalt er det bedste talerør for Det Konservative Folkeparti, i denne sag – og det gælder pressen helt bredt – har bedt Folketinget og regeringen om at få denne sag undersøgt til bunds netop af hensyn til folkestyrets anseelse.

Det er ikke en personsag. Det er ikke en partipolitisk sag. Det er en sag om retsopfattelse og om demokratiets anseelse. Det er en sag om moral, om lighed for loven. Det er en sag om, at landets øverste justitsmyndighed har bøjet loven på en sådan måde, at ombudsmanden må karakterisere det som ikkelovligt og ikkeforvarsligt.

Og det er ikke en ubetydelig lov, man har bøjet på den måde. Det er en lov, der handler om menneskerettigheder, og som til syvende og sidst kommer til at handle om liv og død, om tab af velfærd og sundhed for de mennesker, den omfatter.

Der er ingen tvivl om ombudsmandens konklusion, og vi har i dag hørt statsministeren sige, at regeringen helt og fuldt tilslutter sig ombudsmandens konklusion. Men så må statsministeren også tilslutte sig, at den faktiske priori-

[Ebba Strange]

tering, der er sket i Justitsministeriet ved behandlingen af disse sager, er en prioritering, der ikke er forsvarlig og ikke er lovlig.

Det, der karakteriserer den – det er nemlig ikke blevet sagt endnu i dag – er, som ombudsmanden skriver i sin konklusion, at sagerne faktisk var fuldt oplyste og færdigbehandlede, de manglede bare at blive ekspederet fra Justitsministeriets side. Derfor var der ikke tale om en prioritering i almindelig forstand. Der var tale om, at sagerne blev stillet i bero, og det er i modstrid med udlændingeloven.

På den baggrund forstår jeg ærlig talt ikke, at statsministeren ikke er den, der forlanger at få sagen undersøgt til bunds. Og efter statsministerens bemærkninger i dag om, at den samlede regering har det juridiske ansvar, fatter jeg ikke, at regeringens øvrige medlemmer ikke forlanger at få sagen undersøgt til bunds, så de, der måtte være uden ansvar for sagen, kan få lejlighed til at rense sig.

Vi har tydeligt i S' og SF's forslag til folketingsbeslutning skrevet, at en kommissionsdomstol skal tage udgangspunkt i ombudsmandens beretning. Når statsministeren siger, at ombudsmanden ikke finder grund til at foretage yderligere, er det, fordi han jo har sluttet sin undersøgelse. Han har sikret sig det, han gerne ville sikre sig: at nu bliver de tamilske familiesammenføringssager behandlet som andre.

Men det må ikke være nok for et Folketing, det må ikke være nok for ansvarlige politikere, ansvarlige politikere må forlange at få sagen undersøgt til bunds.

Vi ønsker ikke en genoptagelse af ombudsmandens undersøgelse, men en opklaring af sagsforløbet og en ansvarsplacering. Det gør vi, som jeg sagde i en kort bemærkning, også for vores egen skyld. Hvad er det for et ansvar, der pludselig kan pålægges et Retsudvalg, fordi det har fået en orientering, en orientering, som et enigt Retsudvalg sagde der ikke var taget stilling til? Det ønsker vi ikke at have siddende på os.

Vi vil også gerne have undersøgt – nej, det behøver vi ikke at få undersøgt, men jeg vil gerne spørge statsministeren: Hvordan kan statsministeren igen i dag stå her og sige, at den ændrede situation i Sri Lanka efter fredsslutningen i 1987 har ændret situationen for familiesammenføringerne? Er statsministeren ikke enig med mig i, at herboende flygtninge har et

retskrav på familiesammenføring, som er uafhængigt af situationen i det land, hvor de bor? Det retskrav er ikke opfyldt, og dér hjælper undskyldninger om situationen i Sri Lanka ikke noget som helst.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Fru Ebba Strange sagde, at for S og SF var dette ikke en partipolitisk sag. Det kunne jeg ikke sidde overhørig. Det er ikke andet, fru Ebba Strange. Det er en sag, man har opfundet til lejligheden, da man ikke fik den formand for Folketinget, man ønskede sig. Der har været masser af ombudsmandsberetninger, hvor man har anvendt meget stærke bedømmelser, uden at det har givet anledning til en så heftig debat i salen, og man kan se det alene af, at både S og SF vælger flere ordførere. Jeg må sige, hr. formand, at jeg synes faktisk også, at man misbruger de korte bemærkninger.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er i enhver henseende forholdt med de korte bemærkninger, som forretningsordenen tilsiger.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Fru Ebba Strange siger, at hun ønsker en opklaring af sagsforløbet. Jeg begynder egentlig at tvivle på, om SF kan holde rede på sine synspunkter i denne sag. Der har efterhånden været ret mange af dem. F.eks. siger fru Ebba Strange til B.T. den 16. marts 1989: »Sagen er jo opklaret og godt belyst i og med, at ombudsmanden har vurderet den. Derfor kan der ikke engang blive tale om en kommissionsdomstol.« I dag står SF som medforslagsstiller til et forslag om nedsættelse af en kommissionsdomstol. Det hele bærer mere og mere præg af politiske manøvrer fra SF's side. Det bærer i hvert fald ikke præg af saglighed.

Når vi skal tale om, at sagen er opklaret, synes jeg også, det ville være rimeligt, at fru Ebba Strange bekræfter, at vi har fået opklaret sagen, også set fra FN's synspunkt – det var det, som hr. Ole Espersen ikke kunne huske – hvor vi har fået en ganske klar redegørelse i Retsudvalget, der begrundes den holdning, justitsministeren har kunnet indtage i denne sag.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

En situation i Sri Lanka kan aldrig begrunde en retsstridig handling i det danske Justitsministerium, aldrig, uanset hvordan situationen i Sri Lanka så ser ud, og uanset hvem der har fået information om situationen i Sri Lanka. Der er ikke tale om prioritering i denne sag, der er tale om tilsidesættelse af retten, og det er derfor, den er alvorlig.

Så vil jeg gerne sige til fru Kirsten Jacobsen: Jamen det er da udmærket, at hun ved, hvad der ligger i denne sag fra S' og SF's side. Jeg ved, hvorfor vi beskæftiger os med den, og det har jeg givet udtryk for, og så kan fru Kirsten Jacobsen tro, hvad hun vil.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Hr. Fischer henviste til en oplysning, vi har fået i Retsudvalget. Jeg går ud fra, at det drejer sig om den meddelelse, dateret den 26. september 1988, hvori flygtningehøjkommissæren advarede imod at sende folk tilbage til Sri Lanka og derved indirekte gav udtryk for det modsatte af det, ministeren fortalte os i Retsudvalget dagen efter.

Det er i og for sig ikke så afgørende, det har fru Ebba Strange helt klart givet udtryk for, men når det nu er sådan, at der foreligger en erklæring fra flygtningehøjkommissæren, hvorfor nævnte statsministeren så ikke, da han var i samråd den 14. marts, at Retsudvalget havde fået en orientering fra højkommissæren om disse forhold? Statsministeren gav udtryk for, hvad han mente der var blevet sagt i Retsudvalget af justitsministeren. Og det, statsministeren havde fået at vide at der var sagt, var alene, at der var gode og rimelige forhold i Sri Lanka, så flygtningene snart kunne vende tilbage. Statsministeren nævnte intet om det, som hr. Fischer nu påstår, nemlig at der også skulle være læst en advarsel op fra højkommissæren. Jeg ved ikke, om det er sket eller ej, men det er besynderligt, når statsministeren – hvad der er naturligt – tager justitsministeren i forsvar, at så det, som hr. Fischer nu finder er et væsentligt forsvar, overhovedet ikke nævnes af statsministeren i samrådet.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Hr. Fischer for en sidste kort bemærkning og derefter statsministeren, og så er det slut med de korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg har fundet ud af én ting i forbindelse med hele dette sagsforløb, og det er, at hr. Ole Espersen er ualmindelig dårlig til at citere korrekt. Men det bliver jo selvfølgelig Socialdemokratiets problem. Hvor i meddelelsen fra FN's flygtningehøjkommissær er der en advarsel mod at sende flygtningene tilbage til Sri Lanka? Der står:

»Højkommissæren fastholder generelt den politik, der var blevet fastlagt på mødet den 29. juni, og hvorefter tilbagesendelse af det, der hedder ikkeflygtninge, dvs. ikkekonventionsflygtninge, kan finde sted til bestemte områder af Sri Lanka på den enkelte regerings eget ansvar. Man tilråder imidlertid, at denne politik gennemføres med varsomhed og forsigtighed, og kan ikke tilråde, at der i de nærmeste 2-3 måneder gennemføres omfattende bevægelser af tamiler til Sri Lanka.«

Jeg tror ikke, at hr. Ole Espersen kan læse nogen advarsel ud af det pågældende papir.

Så vil jeg sige til fru Ebba Strange, at jeg altså har fået bekræftet det, SF har sagt om, at der ikke engang kan blive tale om en kommissionsdomstol, og i dag står SF som medforslagsstiller til et forslag om nedsættelse af en kommissionsdomstol. Det kalder jeg manglende politisk konsekvens.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Kutymen er, at den ordfører, hvis indlæg giver anledning til de korte bemærkninger, får en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg er glad for, at hr. Fischer er så velorienteret. Det er rigtigt, at SF startede med at sige rigsret. Det har jeg i øvrigt sagt én gang tidligere fra denne talerstol, så det behøver jeg vel ikke at gentage, for vi fandt det egentlig også klart, at ansvaret måtte være justitsministerens.

Senere – det prøvede jeg også at sige i mit indlæg – er der kommet adskillige andre mo-

[Ebba Strange]

menter ind i sagen, og på den baggrund har vi ladet os overbevise om, at en kommissionsdomstol nok ville være det rigtige for at få sagen belyst til bunds. Vi tør nemlig godt blive klogere hen ad vejen og ændre standpunkt. Og det vil jeg håbe der er andre der tør i løbet af debatten i dag.

Bjørn Elmquist (V):

Venstre kan ikke støtte dette beslutningsforslag om at nedsætte en kommissionsdomstol vedrørende administrationen af udlændingeloven for så vidt angår en række familiesammenføringsansøgninger fra tamilske flygtninge. Forklaringen på, at vi afviser forslaget, er, at vi mener, at hele denne sag er tilstrækkeligt belyst og har fået de nødvendige følger.

Der foreligger en grundig redegørelse af 1. marts d.å. fra ombudsmanden. Han har gennemgået akterne i administrationen, og han har foretaget sin vurdering. Det er i den forbindelse, han fastslår, at der er handlet overordentlig kritisabelt. Med hensyn til, hvad dette udtryk betyder, og hvor det befinder sig på ombudsmandens, om jeg så må sige, karakterskala, og med hensyn til udlægningen af, hvorledes Folketinget og regeringen har modtaget ombudsmandens redegørelse, kan jeg i det hele henvise til statsministerens indlæg for lidt siden.

I Venstre har vi hele tiden beflittet os på ikke at lade Retsudvalget eller andre blive en slags overombudsmand ved at gå ind i ombudsmandens redegørelse eller i dele deraf. Redegørelsens alvorlige kritik har regeringen noteret sig og taget til efterretning.

En del af hele den omfattende debat om denne sag har såmænd drejet sig om, hvad der ligger i ordene »tage til efterretning«. Jeg siger »såmænd«, for jeg har ærlig talt haft svært ved at forstå, hvordan udtrykket »tage til efterretning« skulle kunne misforstås. Jeg har hele tiden sagt, at det naturligvis betyder, hvad også det udsagnsord, som navneordet er bygget over, betyder, nemlig at »rette sig efter«.

Statsministeren har også i sit indlæg i dag endnu en gang bekræftet det. Han sagde:

»Det vil sige, at den . . . « – og det var kritikken – » . . . retter regeringen sig efter, den vil være normgivende i eventuelle tilsvarende sager.«

Med hensyn til de pågældende ansøgninger, som ombudsmandens redegørelse konkret om-

handler, er administrationen også rettet ind herefter. Det skete allerede i januar d.å.

Med hensyn til ansvaret kan ingen med rette hævde, at man har forsøgt at smyge sig udenom. Under et samråd i Retsudvalget den 14. marts d.å. sagde statsministeren:

»Beslutningen om at foretage nedprioritering af familiesammenføringsansøgningerne blev truffet af den tidligere justitsminister. Der foreligger ikke nogen regeringsbeslutning om at ændre prioriteringen. Sagen har ikke været på dagsordenen i et ministermøde eller f.eks. koordinationsudvalgsmøde, men regeringen var naturligvis bekendt med justitsministerens beslutning, på samme måde som Retsudvalget var bekendt med justitsministerens beslutning, og på samme måde som befolkningen i øvrigt var bekendt med justitsministerens beslutning.«

I en pressemeddelelse af 12. april d.å. fra statsministeren hedder det:

»Ombudsmandens beretning indeholder en fyldig og fuldt tilstrækkelig beskrivelse af sagens problemer. Det tjener ikke noget rimeligt formål nu at etablere en ny undersøgelse, der skal omfatte afhøringer af snesevis af politikere og embedsmænd. Det ligger i sagens natur, at der under ingen omstændigheder vil være grundlag for at rejse sag eller på anden måde gøre ansvar gældende mod embedsmænd i denne sag. Det er nu engang den pågældende minister og regering, der bærer ansvaret for forvaltningen.«

Og oven i det har statsministeren så i dag fra Folketingets talerstol endnu en gang klart tilkendegivet, at ansvaret var regeringens og den daværende justitsministers.

Venstre afviser som sagt dette beslutningsforslag. Vi mener, sagen har fundet og bør finde sin afslutning med ombudsmandens redegørelse og de reaktioner, som statsministeren er fremkommet med.

Kirsten Jacobsen (FP):

Der er én person, som kan og bør roses i denne sag. Det er den tidligere justitsminister. Han skal roses, fordi han har administreret loven på en fornuftig måde, og det vil vi fra Fremskridtspartiet gerne sige ham tak for – også selv om vi skal være de eneste, der gør det.

Så er der en hel masse andre, som bør kritiseres. Imellem dem er bl.a. ombudsmanden. Vi

[Kirsten Jacobsen]

skal ikke glemme, at ombudsmanden har været arkitekt for den flygtningelov, vi har, og på den baggrund er han – efter både min og mange andres mening – hamrende inhabil i denne sag. Hvis nogen overhovedet burde gå på grund af denne sag, så var det ombudsmanden og ikke nogen andre.

Forslagsstillerne skal også kritiseres. Fremskridtspartiet synes, det er legalt, at de vil have en endnu mere liberal flygtningepolitik end den, vi har, men vi synes, det er forkasteligt, at de bruger midler som dette for at nå deres mål.

Vi synes også, det er forkasteligt at se det lidenskabelige medieflip, som denne sag er blevet til. I tre måneder har det faktisk været umuligt at bevæge sig foran Retsudvalgets døre. Pressefolk har stået oven på hinanden, og særlig S' og SF's medlemmer har stået oven på hinanden for at komme til at udtale sig om sagen.

Jeg synes også, det var karakteristisk, når fru Ebba Strange sagde, at en samlet dansk presse havde ønsket, at Folketinget beskæftigede sig med denne sag. Det er ikke den samlede danske presse, der skal bestemme, hvad Folketinget skal beskæftige sig med, og jeg synes, det er underlødigt, hvis man lader sig styre af den slags ting.

Vi har set en masse andre kritiske beretninger fra ombudsmanden, som med rette kunne have givet anledning til, at man havde grebet ind på den ene eller anden måde. Det er ikke sket. Det er i hvert fald ikke sket i et omfang som i denne sag.

Man siger, at sagen ikke er belyst. Sagen er fuldt belyst. Regeringen og den tidligere justitsminister har påtaget sig ansvaret for den nedprioritering, der har fundet sted, og det har statsministeren også bekræftet i dag, altså burde den sag være ude af verden. Der er ingen som helst grund hverken til at nedsætte en kommissionsdomstol eller til at foretage andre kunstgreb, og det er helt grotesk i sig selv, at Folketinget har anvendt tre måneder til at diskutere denne sag.

Vi skulle tænke på, at vi har mange, mange andre ting, som befolkningen ønsker at Folketinget skal beskæftige sig med. Vi har et enormt skattetryk, vi har masser af arbejdsløse, og der er mange, mange andre ting, som vi kunne beskæftige os med. Alligevel bruger vi tre måneder til at finde ud af, om justitsministeren har administreret en enkelt lov på en mere eller mindre tilfredsstillende måde.

Vi skal ikke glemme, at vi har 26.000 flygtninge her i landet, som koster os 5–6 mia. kr. pr. år, og så har vi her en lille bitte gruppe, som man tager frem og bruger i en politisk sammenhæng. Det er Fremskridtspartiet aldeles utilfreds med. Man giver ligesom indtryk af, at der slet ikke er sket familiesammenføringer. Alene i 1988 skete det i 200 tilfælde.

Danmark har ikke råd til at være socialkonkurrent for hele verden, og det synes jeg Folketinget skulle beskæftige sig med og ikke, om der skal nedsættes en kommission, som skal placere et ansvar, man allerede har påtaget sig fra regeringens og den tidligere justitsministers side.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg mener ikke, det uimodsagt skal have lydt heroppefra, at ombudsmanden er inhabil i en sag af denne art eller i nogen anden sag. Ombudsmanden afgør selv sin habilitet. Selvfølgelig kan fru Kirsten Jacobsen og enhver så mene, at han kommer til det forkerte resultat, men det bør slås fast, at ligesom en domstol selv afgør sin habilitet, således gælder det også for ombudsmanden. Det tjener ikke nogen god sag i denne sammenhæng, og det tjener ikke ombudsmandsinstitutionen og den respekt, der skal stå om denne institution, at drage ombudsmandens habilitet i tvivl. Det skal Folketinget overhovedet ikke befatte sig med. Det afgør ombudsmanden suverænt.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Det drejer sig om samme emne, som hr. Arne Melchior var inde på. Jeg noterede mig, at fru Kirsten Jacobsen sagde, at ombudsmanden var hamrende inhabil. Men der var ingen som helst antydning af argumentation. Det er et rent postulat, som jeg stærkt må tage afstand fra.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne sige til hr. Arne Melchior: Det er klart, at ombudsmanden selv afgør sin habilitet. Jeg kritiserer netop, at han ikke i denne sag har tilkendegivet, at han anså sig selv for at være inhabil. Ombudsmanden har været hovedarkitekten bag den udlændingelov, som er gældende i øjeblikket, og alene det burde få et

[Kirsten Jacobsen]

fornuftigt menneske til at sige, at man ikke bag- efter kan gå ind og tage stilling for eller imod. Ombudsmanden burde selv have erklæret sig inhabil.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg er naturligvis fuldstændig enig med den forrige taler. Men det bør også nævnes, at ombudsmanden har været formand for Dansk Flygtningehjælp. Jeg synes, det skal med ind i debatten. Ombudsmandens inhabilitet i netop denne sag bør bestemte ind i debatten, og der er tilsyneladende ikke andre end Fremskridtspartiet til at sørge for det. Ombudsmanden burde have trukket sig ud af denne sag for lang tid siden, og det er sørgeligt, at der ikke er andre borgerlige politikere, som er enige med Fremskridtspartiet i dette synspunkt.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Nu er spørgsmålet om habilitet eller inhabilitet jo ikke et politisk spørgsmål, fru Kirsten Jacobsen, det er et juridisk spørgsmål. Og jeg tror såmænd nok, jeg ville henvende mig til andre end Fremskridtspartiets folketingsmedlemmer, hvis jeg skulle vide noget om juridisk habilitet eller inhabilitet.

Men så vil jeg da gerne tilføje, at den bemærkning, som fru Kirsten Jacobsen kom med, udelukkende har mening, hvis fru Kirsten Jacobsen siger, at ombudsmandens indsigt i denne lov gør ham inhabil. Ellers er bemærkningen fuldstændig meningsløs, da det drejer sig om et generelt forhold.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Efter Fremskridtspartiets mening er det fuldstændig ligegyldigt, hvorfor ombudsmanden er inhabil. Man kan være inhabil af den ene eller anden grund. Der er opstillet ganske klare regler for inhabilitet, og ombudsmanden har naturligvis mulighed for at erklære, at han er inhabil, fordi han selv har været med til at lave den udlændingelov, vi har, og fordi han har haft de tidligere job, han har haft.

Kirsten Lee (RV):

Sagen om tamilernes familiesammenføring er ulykkelig. Den omhandler mennesker, der af nød har fået asyl i Danmark og også har ønsket at få deres nære familiemedlemmer hertil, hvilket de har ret til. Tamilerne har måttet vente urimeligt længe på denne familiesammenføring. Det er forståeligt, at de har klaget til ombudsmanden. Socialdemokratiet og SF ønsker nu nedsat en kommissionsdomstol for at placere ansvaret for denne langsommelige behandling.

Der har fra flere sider og i dag altså også fra Fremskridtspartiets side været rejst tvivl om, hvorvidt ombudsmanden som tidligere formand for Dansk Flygtningehjælp har været habil i sagen om tamilernes familiesammenføring. Dette er en helt urimelig kritik. Der er ingen tvivl om, at ombudsmanden har været habil, og at han har foretaget et overordentlig grundigt stykke arbejde. Som resultat af dette arbejde er sagen fuldt belyst. Vi afviser derfor at nedsætte en kommissionsdomstol.

Statsministeren udtalte allerede den 12. april, at det nu engang er den pågældende minister og regeringen, der bærer ansvaret for forvaltningen. Ansvar er altså placeret, og statsministeren har gentaget det i dag under sin tale. I modsætning til forslagsstillerne finder vi ikke, at der er grund til at afhøre embedsmænd.

En kommissionsdomstol eller anden form for undersøgelse ville være påkrævet, såfremt de kritisable forhold ikke var bragt i orden. Det er ikke tilfældet: Familiesammenføringerne har fundet sted, i øvrigt forud for offentliggørelsen af ombudsmandens redegørelse. Det ligger nu klart, at Direktoratet for Udlændinge prioriterer familiesammenføringssager for tamiler på samme måde som andre familiesammenføringer. Vi mener således ikke, at en kommissionsdomstol vil kunne bringe grundlæggende nye oplysninger frem.

Skulle der nedsættes en kommissionsdomstol, hver gang ombudsmanden fremkom med selv stærkt kritiske redegørelser, ville det på længere sigt undergrave ombudsmandsinstitutionen. Derfor har der under hele dette sagsforløb i Det Radikale Venstres folketingsgruppe været enighed om, at vi tager ombudsmandens redegørelse til efterretning. Det betyder, at vi på linje med ombudsmanden finder, at behandlingen af tamilsagerne har været overordentlig kritisabel.

[Kirsten Lee]

Vi finder ikke anledning til at foretage flere undersøgelser i denne sag.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Jeg skal spørge, om fru Kirsten Lee og Det Radikale Venstre føler sig omfattet af den tilståelse, som statsministeren har aflagt tidligere i dag om, at regeringen og dermed altså også Det Radikale Venstres ministre i regeringen bærer det retlige ansvar for det, der er foregået. Hvornår har Det Radikale Venstre været vidende om karakteren af den nedprioritering, der er foretaget i Justitsministeriet og i Direktoratet for Udlændinge?

Når jeg spørger om det, så er det for endnu en gang at angive, at der i Danmark faktisk er en forskel på et politisk og et retligt ansvar. Et retligt ansvar har man ikke, hvis man intet ved. Et retligt ansvar kræver, at man også har en viden og en hensigt, en viden om, at det faktisk er ulovligt, det, man bedriver.

Derfor er det og har det været meget væsentligt for os at få nedsat en kommissionsdomstol for at belyse, hvem der har vidst, at dette var ulovligt. Det er det, der har betydning for, om man kan tillægge nogen personer et retligt ansvar. Så jeg vil gerne høre, om fru Kirsten Lee og Det Radikale Venstre har været vidende om de ulovligheder, der er blevet konstateret.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Jeg kan sige til fru Pia Gjellerup: Jeg har gjort rede for Det Radikale Venstres holdning i denne sag.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg synes, at fru Pia Gjellerup udtaler sig så charmerende, at det let frister til et svar – men kun på ét punkt:

Jeg vil advare imod den retsvildfarelse, som fru Pia Gjellerup bekendtgør her fra Folketingets talerstol: at der aldrig skulle være mulighed for at pålægge nogen et retligt ansvar, når man intet ved. Det siger jeg af hensyn til de kolossalt mange, som ved meget lidt. (*Munterhed*).

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

I anledning af statsministerens seneste bemærkninger vil jeg gerne spørge statsministeren, om det retlige ansvar, som statsministeren har påtaget sig på hele regeringens vegne, på tidligere CD-ministres vegne og på Kristeligt Folkepartis vegne, om dette ansvar er et retligt ansvar i overensstemmelse med ministeransvarlighedsloven.

Hvis statsministeren svarer bekræftende på det – og det går jeg ud fra at statsministeren gør – skal jeg sige, at man er ansvarlig, hvis man har haft forsæt eller været groft uagtsom – forsæt i den forstand, at man har vidst, at der foregik en retsstridig adfærd, groft uagtsom, hvis man ikke har lyttet til advarsler, ikke har ønsket at læse papirerne, ikke har villet sætte sig ind i sagen.

En minister kan kun være retligt ansvarlig efter ministeransvarlighedsloven. Derfor må regeringen jo, når den påtager sig ansvaret, erkende, at den enten, som fru Pia Gjellerup sagde, har vidst, at der foregik en lovstridig administration, eller i hvert fald har været groft uagtsom, når den udførte de pligter, som er ministrenes og regeringens.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg føler ikke nogen trang til at indlade mig i en lærd debat om, hvilke forskelle der muligvis kan påvises mellem på den ene side et politisk ansvar og på den anden side et juridisk. Det overlader jeg til dem, som måtte have i tankerne at rejse rigsretssag. Vi andre, som ikke mener, at der foreligger et grundlag derfor, føler ikke nogen trang til at gå dybt ned i den metier, men jeg forstår godt, at det kan være et problem for dem, der eventuelt måtte overveje at rejse en rigsretssag.

Personlig vil jeg gerne deltage, hvis jeg må have lov, både i det politiske og i det retlige ansvar, og det ville jeg være meget taknemlig for at man ville acceptere.

Nør Christensen (CD):

Det er ikke mange dage siden, at vi havde en retspolitisk debat i Folketinget, hvor jeg som sædvanlig havde fornøjelsen af at komme i il-den og specielt blive overfaldet af venstrefløjen i Folketinget. Jeg havde da også fornøjelsen af at blive belært om det gamle retsprincip, at sandelig ingen er skyldige, før de er dømt.

[Nør Christensen]

Jeg må sige, at debatten i dag har givet anledning til nogle overvejelser hos mig, fordi jeg kan forstå, at det princip har ændret sig, siden vi havde den seneste debat. Jeg skal bare minde om, hvad hr. Ole Espersen har sagt, nemlig at der er tale om en klart ulovlig handling. Det er vældig inspirerende at lytte til, når man samtidig kan se, at der ifølge selve beslutningsforslaget er en kolossal tvivl hos dem, der har fremsat det pågældende beslutningsforslag, for det hedder jo nemlig som det første, at man skal vurdere, og i det næste afsnit hedder det, »at såfremt anledning gives dertil . . .« og i det tredje, hvor jeg citerer hele afsnittet: »at udtale sig om, hvorvidt et retligt ansvar for fejl eller forsømmelser, herunder for eventuelle beslutninger i strid med gældende lov, vil kunne gøres gældende mod nogen.«

Så smukt har man formuleret det, når det skal på tryk. Men ved festlige lejligheder, ved årsmøder og andre lejligheder, kan man sige noget andet, meget gerne når tv er til stede. Så hedder det, at den tidligere justitsminister har været en anløben person. Det kunne vi høre fra fru Margrete Auken, ligesom vi forleden dag kunne høre fra SF's landsmøde, at det var det værste anslag mod demokratiet.

Det er glimrende, at et menneske kan få lov til at tale i nogle minutter eller skrive nogle ting, for der er nogle, der har en vis evne til at nå at modsige sig selv indtil flere gange i løbet af ganske, ganske kort tid. Sandheden om dette er nok den, at man har ønsket sådan at få en lille smule fest i gaden.

Desværre må jeg sige til S og SF som et markant alvorsord, at jeg er nervøs på S' og SF's vegne, fordi jeg er bange for, at de netop på den måde, som de har grebet tingene an på, får tingene til at gå over i deres modsætning på et felt, hvor man netop ikke ønsker det fra disse partiers side.

Men vi må konstatere med de bemærkninger, der er faldet i dag, og hvad der har været skrevet adskillige gange, at inflation også er noget andet end penge. Der er altså gået inflation i ord og handlinger og gerninger på en række områder, ikke mindst i den sag, som vi her har til behandling.

Vi har haft ombudsmanden til at gøre et stykke arbejde. Ombudsmanden har, som statsministeren sagde, været frit stillet i sine undersøgelser, og jeg må understrege, at der er ingen

appellinstans. Det er naturligvis alvorlige ord, der er kommet fra ombudsmanden. Det skal jeg bestemt gerne bekræfte. Jeg bliver også nødt til at sige, at i de forberedelser, jeg har foretaget til mit indlæg i dag, kan jeg med lethed finde frem til andre eksempler, som ligger på linje med dette. Jeg kan bare henvise til beretningen fra 1987, side 228, hvor der bl.a. står: »aldeles utilstedeligt«. Fra beretningen 1986, side 133: »helt uacceptabelt«. Fra beretningen 1985, side 105: »uforsvarligt«.

Det er bestemt et ordvalg, som i allerhøjeste grad ligger på linje med, om ikke er værre end – det skal jeg gerne overlade til andre at bedømme – den kritik, der her er rejst mod den tidligere justitsminister. Hvad med sagen om hjemmehjælperne, som vi havde for ganske nylig i Folketinget?

Det er sådan, at også ministre, herunder hele regeringen, er mennesker af kød og blod, og ingen er fejlfri, og alle kan begå fejl. Man skal ikke bare lade sig friste, fordi man konstaterer fejl, til at lade inflation gælde andet end penge.

CD har uafbrudt haft et fast standpunkt i denne sag, nemlig at med ombudsmandens beretning er sagen for vort vedkommende tilstrækkeligt klarlagt. Vi har noteret os, hvad der også er sædvanlig praksis: at man tager ombudsmandens redegørelse til efterretning. Statsministeren har ved adskillige lejligheder, både under samrådet og her i dag, sagt, at man tager kritikken til efterretning. Så er der ikke mere at foretage i denne sag.

Vi mener fra CD's side, at sagen burde slutte her, og vi tror ikke på, at der vil blive skabt et flertal i Folketinget for den kommissionsdomstol, som man har ønsket fra et mindretals side.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg må på det skarpeste anholde hr. Nør Christensens bemærkning om, at vi skulle ønske fest i gaden. For mig er det en af de mest ufestlige dage, jeg har haft i de mange år, hvor jeg har været medlem af Folketinget. Det kan jeg godt love hr. Nør Christensen alt om.

Med hensyn til at gøre juridisk ansvar gældende mener vi, at ingen person er skyldig, før han er dømt. Derfor foreslår vi en kommissionsdomstol til at placere det personlige ansvar. Det, ombudsmanden har sagt, det, som er blevet taget til efterretning, er, at der er handlet

[Ebba Strange]

i modstrid med loven, at der er handlet ufor-
svarligt af Justitsministeriet. Sådan står der i
ombudsmandens skrivelse.

Nu har statsministeren i dag været så venlig
på hele regeringens vegne, dvs. på alle ministres-
nes vegne, at påtage sig både det politiske og
det juridiske ansvar. Jeg synes, det havde været
mere passende, om statsministeren havde bedt
om at få en undersøgelse af det juridiske an-
svar, og det ville have været mere retssikkert for
os alle sammen.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Hr. Nør Christensen nævnte, at beslutnings-
forslagets tekst var holdt i forsigtige vendinger.
Ja, det er det, fordi vi er forsigtige mennesker
både i Socialdemokratiet og SF, og vi har gjort
os meget umage for, at det ikke var folketings-
medlemmer, der skulle være dømmende i den-
ne sammenhæng, men skulle være med til at
skabe mulighed for, at man kan placere et an-
svar for en meget alvorlig sag, hvor der er kon-
stateret ulovligheder. Vi skal ikke dømme, og
det er det, vore forsigtige vendinger er udtryk
for, men det skal vurderes, om der er et grund-
lag for at gøre et retligt ansvar gældende.

Så må jeg tilslutte mig fru Ebba Stranges ud-
talelse om, at det faktisk er ubehageligt at høre,
at man skulle ønske »fest i gaden«, og at denne
dag i folketings salen skulle være udtryk for en
særlig form for fest i folketings salen. Det har ik-
ke været nogen hemmelighed, at vi fra Social-
demokratiets side har gjort os ganske alvorlige
anstrengelser for, at vi ikke nåede frem til be-
handlingen af denne sag i dag, men at vi fik be-
handlingen af sagen flyttet til en uvildig in-
stans, hvor man ikke kunne få beskyldninger
for partipolitiske manøvrer, henholdsvis for at
komme nogen til livs eller for at dække over,
hvad der rent faktisk er foregået.

Det er det, jeg synes er overordentlig ubeha-
geligt. Det er det, der, efter hvad vi hidtil har
kunnet tælle op, desværre kunne blive resulta-
tet: at man vil lade det ende i en ubehagelig til-
sløring. Det, der skulle være hr. Nør Christen-
sens opfattelse af, hvad der er fest i gaden, er
altså, at når man konstaterer ulovligheder be-
gået i et dansk ministerium, og hvor landets
statsminister giver Folketinget en uforbehol-
den tilståelse, går Folketinget over til næste sag
på dagsordenen! Sådan gør man ikke ved no-
gen som helst andre konstaterede ulovligheder.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det er altid interessant at lytte til fru Pia
Gjellerup, fordi hun er i stand til at forsvare
hvad som helst – med større eller mindre held,
skal jeg så skynde mig at tilføje. Hun siger, at
Socialdemokratiet har været forsigtige, og at
Socialdemokratiet så sandelig har været tilba-
geholdende.

Jeg skal love for, at det lykkedes fru Pia Gjel-
lerup at modsige sig selv, for der er adskillige
gange fra Socialdemokratiets side i dag sagt, at
der er tale om en ulovlig handling. Det har man
altså værsgo fastslået på forhånd, og det er da i
og for sig i orden, at man vil fastslå sådan noget
på forhånd. Hr. Ole Espersen har i hvert fald
sagt – og jeg ser, at han noterer – at der er tale
om en ulovlig handling.

Jeg vil gerne have at vide, hvor i ombuds-
mandens tekst dette begreb »ulovlig« bringes i
anvendelse. Det kunne være meget, meget fri-
stende, hvis det kunne komme frem, især fra fru
Pia Gjellerup.

Jeg vil gerne sige, at det var også meget, me-
get beklageligt at lægge øre til, at fru Pia Gjel-
lerup tillader sig at sige om ombudsmandens be-
retning, at der er tale om en ubehagelig tilslø-
ring. Det var det ordvalg, fru Pia Gjellerup an-
vendte. Jeg er nødt til at minde om, hvad jeg
sagde under mit indlæg i første runde: Inflation
gælder andet end penge, det gælder også ord.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg er egentlig lidt nysgerrig efter at få at vi-
de, hvordan det kan være, at CD, som hr. Nør
Christensen sagde, hele tiden har haft den faste
og entydige holdning, at der for enhver pris ik-
ke skulle ske mere i denne sag. Jeg er sikker på,
at alle folketingsmedlemmer og landets seere
husker mange årsmøder hos Centrum-Demo-
kraterne, hvor man har slået sig meget stærkt
op på retsstatens idé, på retssikkerheden, på
retsbevidstheden, og hr. Nør Christensen har
vel været blandt de fremmeste.

Her står vi over for konstaterede ulovlighe-
der, og så skal vi, som fru Pia Gjellerup sagde,
bare gå over til næste sag på dagsordenen. Det
forekommer mig at være en uhyggelig forskels-
behandling. At det er ulovligheder, er konstate-
ret af ombudsmanden. Vi har ikke fastlagt, hvor

[Ole Espersen]

ansvaret skal placeres, det ønsker vi undersøgt, men ulovlighederne er der. Jeg forstår ikke, at CD med den holdning, CD i øvrigt igennem mange år har haft til flygtninge, sådan uden videre i denne sag er interesseret i, at intet ansvar gøres gældende overhovedet.

Der har ingen tøven været hos CD, det er korrekt. Et ønske om at lægge låg på sagen har været fremherskende hele tiden og er kommet meget prægnant til udtryk. Hvad er i grunden baggrunden for denne hos CD skiftende holdning til en meget alvorlig problematik i vort samfund?

Når hr. Nør Christensen henviser til en række udtalelser fra ombudsmanden om utilstede- lig adfærd, uforsvarlig adfærd, og så at sige vil påstå, at vi måske er ude i en sag, hvor vi ikke behandler tilfældene ens, vil jeg gerne spørge hr. Nør Christensen: Hvad er det for sager, hvor ombudsmanden har brugt udtrykket util- stedelig adfærd? Er det også en sag, hvor et mi- nisterium er blevet anklaget for ulovligheder, eller hvad er det for sager? Jeg er da enig med ordføreren i, at vi skal behandle ens tilfælde ens.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Der er noget forunderligt i, at hr. Nør Chri- stensen, som i så ringe grad har styr på sin sprogbrug, pludselig forlanger præcision af os andre, men jeg skal henvise hr. Nør Christen- sen til ombudsmandens beretning, side 13, hvor ombudsmanden skriver:

»Den nærmere udformning af en sådan prio- ritering må imidlertid opfylde visse betingelser for at kunne betragtes som forsvarlig og lov- lig.«

Herefter konstaterer ombudsmanden over de næste 2-3 sider, at disse betingelser ikke er opfyldt. Det kunne hr. Nør Christensen godt have sat sig ind i på forhånd.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Når vi er ved den sproglige præcisering, kun- ne jeg også godt ønske mig, at hr. Nør Christen- sen havde hørt efter, hvad jeg sagde i forhold til, hvor den ubehagelige tilsløring var. Det var ikke på nogen måde – sådan som hr. Nør Chri- stensen fik det udlagt, måske lidt smart, måske

fordi hr. Nør Christensen ikke havde hørt, hvad jeg sagde – ombudsmandens skrivelse, der var udtryk for en ubehagelig tilsløring, men den politiske konklusion på, hvad det er, ombuds- manden har skrevet – den politiske konklusion, der altså efter alt at dømme går ud på, at man konstaterer, at der desværre er afdækket en ulovlig handle måde i et ministerium, og at man derefter tilslører, hvem der har ansvaret herfor. Det er en tilsløring, som bliver udøvet her i Fol- ketinget, og det er ikke en tilsløring, som ligger i ombudsmandens skrivelse.

Jeg synes i øvrigt, at jeg må takke for, at min udtryksmåde både er blevet kaldt charmerende og interessant. Det plejer jeg at udlægge sådan, at man ikke har så meget andet at indvende mod det, man har at sige, når man skal ty til den slags karaktergivning af ens oratoriske præsta- tioner her på talerstolen.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

I anledning af, at hr. Ole Espersen sagde, at der var konstateret klare ulovligheder, kan jeg ikke lade være med at sige, at der åbenbart må være forskel på klare ulovligheder. For det første er der vel ikke konstateret ulovligheder, men hr. Ole Espersen mente, at Folketinget ikke bare kunne lade dem ligge. Hvad mener hr. Ole Espersen om, at vi har en besættelse af Bådsmandsstrædes Kaserne, det såkaldte Chri- stiania, hvor der er konstateret klare ulovlighe- der både af landsret og Højesteret? Det har hr. Ole Espersens parti forsvaret i 18 år.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Kofod-Svendsen (KRF):

I sin skrivelse af 1. marts 1989 konkluderede Folketingets ombudsmand, at det er overor- dentlig kritisabelt, at Justitsministeriet og Di- rektoratet for Udlændinge har undladt at fær- digbehandle ansøgninger om familiesammen- føring vedrørende tamilske flygtninge inden for en rimelig tid. Den konklusion er mig bekendt ikke blevet anfægtet fra kompetent hold, altså står den fast.

Der er noget, der er gået galt i Justitsministe- riet. Der er sket noget i Justitsministeriet, som ikke burde være sket, og det handler om men-

[Kofod-Svendsen]

neskeskæbner, det drejer sig om sager, hvor de pågældende har et retskrav på meddelelse af opholdstilladelse. Det er sager af meget væsentlig betydning for de pågældendes familiemæssige situation, herunder forholdet til deres mindreårige børn.

Mon vi ikke alle er enige om, at en sådan fejl ikke må gentages? Derfor må vi sikre os, at en sådan fejl ikke sker igen.

For få dage siden kritiserede Østre Landsret den måde, som Direktoratet for Udlændinge og dermed Justitsministeriet har behandlet flyttingsager på. Kendelsen siger, at Justitsministeriet i realiteten fortsatte sin administrative praksis fra før 1983, til trods for at udlændingeloven blev lavet om i 1983.

Man kan naturligvis have forskellig mening om udlændingeloven fra 1983. Det kan man om enhver lov, men det skal være en selvfølge, når der i Folketinget vedtages en ny lov, at det berørte ministerium naturligvis skal administrere efter den nye lov og ikke efter den gamle. Lov er lov, og lov skal holdes. Der var igen noget, der gik galt i Justitsministeriet.

Dertil kommer, at den advokat, der har været forsvarer i 3 af sagerne, har nævnt for mig, at i nogle måneder har Justitsministeriet undladt at give den klagevejledning, som forvaltningsloven forudsætter, og som udlændingelovens § 52 lægger op til.

Med Østre Landsrets dom siger tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen til Berlingske Tidende den 19. april:

»Jeg har jo ikke været sagsbehandler og ikke haft kendskab til de konkrete sager, så jeg må henvise til ministeriet.«

Efter den udtalelse må Justitsministeriet have fejlfortolket loven uden ministerens viden. Jeg kan ikke lade være med at spørge: Er det også det, der er sket i tamilsagen? Eller hvordan?

Vi står altså i den situation, at noget er gået galt i Justitsministeriet. Her kommer spørgsmålet: Skal vi så sætte kikkerten for det blinde øje og lade som ingenting, eller skal vi ønske en fuldstændig afklaring af ansvarsplaceringen? Af hensyn til retsbevidstheden skal vi have en fuldstændig afklaring.

Der er to muligheder: Den ene er, at ingen minister har gjort noget dadelværdigt. Det er et sammentræf af meget uheldige omstændigheder, der er årsag til, at det gik galt i Justitsmini-

steriet. Jamen så skal enhver minister da have mulighed for at blive rensat for mistanke om at have gjort noget forkert!

Den anden mulighed er, at én – eller flere end én – minister har gjort noget dadelværdigt. Så må det ikke være en borgerlig regerings politik at hindre, at sandheden kommer frem. Derfor er det nødvendigt at få foretaget de nødvendige undersøgelser, så vi får en afklaring af ansvarsplaceringen. Det mener jeg må ske af hensyn til retsbevidstheden.

Når det gælder metoder eller midler til undersøgelse, er der teoretisk set fem muligheder – så vidt jeg er orienteret, ja, jeg har fået at vide, at der måske også er en sjette mulighed.

De fem, jeg vil nævne, er en dommerundersøgelse, en kommissionsdomstol, en parlamentarisk kommission, en opfordring til ombudsmanden om at genoptage undersøgelserne i henhold til ombudsmandslovens § 7, stk. 4, hvor ombudsmanden kan indkalde personer til for retten at afgive vidnesbyrd om forhold, som er af betydning for hans undersøgelse. Endelig et særligt parlamentarisk undersøgelsesudvalg i lighed med det, vi havde i den såkaldte østtyske flyttingsag. Her forudsætter jeg, at justitsministeren i denne sag vil give sine embedsmænd en tjenestebefaling til at udtale sig.

Af de fem skitserede muligheder mener jeg, at en af de to sidste er bedst under hensyntagen til, at vi allerede har en dygtig og grundig redegørelse fra ombudsmandens side.

Sluttelig vil jeg understrege, at jeg under arbejdet i Retsudvalget vil bede justitsministeren nærmere redegøre for de fem af mig skitserede undersøgelsesmuligheder. Nye informationer og argumenter vil naturligvis påvirke den videre stillingtagen til, hvilken undersøgelsesmetode der er bedst.

Men hovedspørgsmålet bliver: Skal vi have en fuldstændig afklaring af ansvarsplaceringen? Mit svar er: Ja, af hensyn til retsbevidstheden.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg har et enkelt spørgsmål til hr. Kofod-Svendsen. Jeg forstod på hr. Kofod-Svendsen, at han nu ønskede helst en parlamentarisk undersøgelse i stil med den, der blev gennemført i sagen om udrejsefolkene fra Østberlin.

[Løf Hermann]

Nu er det således, at det, hr. Kofod-Svendsen tidligere henholdt sig til, nemlig at ombudsmanden skulle genoptage sagen og foretage de afhøringer, som hr. Kofod-Svendsen henviste til, er noget, der foregår inden for retsplejelovens former med adgang til vidneansvar, mens en parlamentarisk undersøgelse, som blev foretaget i Østtysklandsagen, ikke foregik inden for nogen specielle former, men udelukkende på grundlag af et kommissorium fra Det Udenrigspolitiske Nævn. Der er altså en væsentlig kvalitativ forskel på disse to undersøgelsesformer.

Jeg vil gerne spørge: Hvorfor har hr. Kofod-Svendsen fraveget sin oprindelige tankegang om, at en undersøgelse kan foregå inden for retsplejens former?

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne gentage fra mit manuskript, at jeg henviste til de to sidste metoder: Enten opfordre ombudsmanden eller et særligt parlamentarisk undersøgelsesudvalg. Jeg nævnte, at én af de to muligheder var mest hensigtsmæssig, eftersom der foreligger en grundig og dygtig redegørelse fra ombudsmandens side. Så tilføjede jeg, at jeg forudsatte, at justitsministeren ville give sine embedsmænd en tjenestebefaling til at udtale sig, og så synes jeg nok, man kan spørge, hvor stor forskel der vil være, men det kan vi da drøfte alt sammen i Retsudvalget. Jeg sluttede netop med at sige, at jeg gerne i Retsudvalget vil bede justitsministeren redegøre for de fem af mig skitserede undersøgelsesmetoder, så vi fuldt ud får klargjort, hvilke fordele og ulemper der er ved hver metode. Men efter den overbevisning, jeg er kommet frem til, er der to, som vil være hensigtsmæssige i denne sag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes så absolut, at det vigtigste, hr. Kofod-Svendsen sagde, var, at Kristeligt Folkeparti ønsker en tilbundsgående undersøgelse af denne sag. Det synes jeg er en positiv melding, og så håber jeg, at vi kan finde frem til den måde, der er den mest velegnede.

Jeg må dog straks sige, at et parlamentarisk undersøgelsesudvalg, som vi brugte i Kejserga-

desagen, i sagen om spionage i Polen og i DDR-sagen, er kendetegnet ved, at der ikke er noget vidneansvar, er kendetegnet ved, at tjenestemændenes stilling er højst uklar, og er kendetegnet ved vel først og fremmest, at det så er Folketingets medlemmer, der skal fortsætte undersøgelserne.

Jeg synes, denne sag fortjente, også efter debatten i dag, at den blev løftet ud af Folketingets rammer for en tid, således at vi helt uvildigt og ganske objektivt kunne få fastslået, om der er begået fejl og forsømmelser, der kan henføres til bestemte personer. Jeg mener, at det grundlag skabes bedst uden for Folketinget, og så må Folketinget naturligvis til sin tid tage stilling.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg tror, at dette kommer vi til at drøfte længe i Retsudvalget, men jeg vil gerne understrege, at det, der er særligt ved denne sag, er, at vi har en meget dygtig og grundig redegørelse fra ombudsmandens side. Jeg vil gerne spørge hr. Ole Espersen, som også er professor i jura, om vi har nogen eksempler på, at vi først har en grundig ombudsmandsundersøgelse og så en efterfølgende kommissionsdomstol.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Det tror jeg faktisk ikke vi har, vil jeg sige til hr. Kofod-Svendsen. Vi har heller aldrig nogen sinde fået en sådan redegørelse og en sådan vurdering fra en ombudsmand, som vi har set i denne sag. Denne sag er enestående, og derfor står vi for så vidt, kan man sige, på bar bund.

Jeg synes, at noget vigtigt også er, at ombudsmanden – og det var en af de metoder, hr. Kofod-Svendsen nævnte – ikke, hvis han skal fortsætte undersøgelserne, kan foretage en vurdering af, om de oplysninger, der er givet til Folketinget, har været korrekte eller ej. Det ligger uden for ombudsmandens kompetence.

Nu sagde jeg, at der ikke har været eksempler på, at vi først har haft en grundig ombudsmandsundersøgelse og derefter en kommissionsdomstol, og det tror jeg som sagt at hr. Kofod-Svendsen har ret i, men vi har et eksempel på, at vi har haft en meget, meget omfattende dommerundersøgelse resulterende i en beret-

[Ole Espersen]

ning på 2.000 sider. Ikke desto mindre fandt man dengang fra de nuværende regeringspartiers side bl.a., at der skulle etableres en kommissionsdomstol. Skal man drage sammenligninger til fortiden og gøre det ud fra grundlaget om, hvor væsentligt og vigtigt og grundigt en sag er oplyst, har vi nok fortilfælde, men ikke i relation til ombudsmanden. Det er korrekt.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Hr. Kofod-Svendsen en kort bemærkning til afslutning af de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Det er da rigtigt, at når jeg har inddraget ombudsmanden, er det først og fremmest for yderligere at uddybe ombudsmandens redegørelse i forhold til ansvarsplaceringen. Når det gælder forholdet mellem ministre og et folketingsudvalg, er der vel ikke nogen, som bedre kan vurdere det end folketingsmedlemmerne selv. Sådan kan jeg næsten ikke se andet i hele vores struktur.

Hvis man ikke synes, en minister har givet helt tilfredsstillende svar, så må netop de pågældende politikere selv stille yderligere spørgsmål for at finde ud af, hvad der er sket, og hvad der ikke er sket, hvad man er tilfreds med og ikke tilfreds med. Der synes jeg nok, at netop det problem, som hr. Ole Espersen rejser, i udpræget grad taler for et parlamentarisk undersøgelsesudvalg.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til de indskrevne talere.

Margrete Auken (SF):

Sådan som den sag, vi nu drøfter, har udviklet sig, drejer den sig først og fremmest om respekten for folkestyret og folketingsmedlemmernes respekt for sig selv og deres arbejde. Men vi bliver nogle underlige spøgelse, hvis vi midt i dette glemmer, for hvis skyld det er, vi laver vores love, hvem det er, vi ønsker at beskytte. Danske lovgivere skulle ellers have det både i rygmarven, i hjertet og i hovedet, vi, der har den flotteste tekst om lovens betydning, nemlig fortalen til Jydske Lov.

I snart trekvart årtusinde har vi vidst, at:

»Det er konges og høvdings embede, som i landet er, at gemme domme og gøre ret og frelse dem, der med vold tvinges, såsom er enker og værgeløse børn og pilgrimme og udenlands mænd og fattige mænd. Dem overgår tiest vold. Og ej lade ugeringsmænd, de, der ej vil rettes, leve i sit land.«

Det var dengang, der var noget ved lovgivere, og det var ellers nogle år, før man fandt på menneskerettighedskonventioner og den slags, som danske politikere og ikke mindst regeringsmedlemmer ellers bilder verden ind at de er så omsorgsfulde over for.

Nu kaldes det personfølgelse og utidig partipolitisering, når partier i Folketinget beder om, at der gøres ret, og at det undersøges, hvem der har forbrudt sig mod loven. Men det er stadig væk enker og værgeløse børn og udenlands mænd, det går værst ud over, og heller ikke hos os står det for kønt til med menneskerettighederne. Vi har jo udenlands mænd, folk, vi har givet tilflugt hos os, fordi de er i fare, ikke mange sammenlignet med andre lande, men selv de få, her er, kniber det åbenbart med at behandle ordentligt. Ikke nok med, at deres eget liv er udsat, de skal også leve i stor angst for, hvordan deres koner og børn bliver behandlet hjemme i deres land.

Derfor bl.a. har vi i vores lov bestemt, at de fremmede hos os skal have deres ægtefæller og mindreårige børn hertil. Det er dette klare retskrav, som i hvert fald for familiernes vedkommende er blevet sat til side. Hvor mange døde og hvor mange ødelagte liv der er fulgt af denne justitsministerielle retskrænkelser, kan vel ikke siges med nøjagtighed, men lad os aldrig glemme dem.

Midt i skammen over, hvor mange danskere der tilsyneladende har ladet sig inficere af racismen, og hvor mange pæne mennesker der forskrækket dukker sig, skal det imidlertid også fremhæves, at store dele af pressen og politikere fra alle partier undtagen Fremskridtspartiet, CD og De Konservative klart har sagt, at det værste, der er sket i denne sag, er den uret, der er begået mod tamilerne. Og lad mig her sige, at jeg skrev dette før debatten i dag. Jeg står ved den ros, jeg har givet Venstre og De Radikale, og håber, jeg får overskud til også engang at tilgive dem deres optræden her.

Uretten mod tamilerne bliver ikke gjort god igen ved, at sagen opklares til bunds og de an-

[Margrete Auken]

svarlige stilles til regnskab – det er der ingen forbrydelser med alvorlige menneskelige omkostninger der gør – men det er heller ikke derfor, vi har vores retssystem. Så kunne jo enhver bare nøjes med at »tage til efterretning«, når man konstaterer, at uretten var begået.

Nej, vi retsfølger for vores anstændighed og for hele samfundets sundheds skyld. Og hvor er der mere grund til det, end når det er menneskerettigheder, der krænktes, og regering og folketingsmedlemmer, der står under anklage for at være skyldige? Tænk, om vi lader som ingenting og siger nå, fordi ofrene er udenlands mænd og de ansvarlige nogle af vores egne.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg må på det skarpeste tage afstand fra og protestere imod fru Margrete Aukens løgnagtige citat af CD's position i denne sag. Jeg kan med sikkerhed sige, at hun ingen belæg har for det. CD har aldrig ønsket at trække noget fra den kritik, der er fremført. Vi har i taler og i artikler tværtimod sagt, at kritikken står på ombudsmandens vegne for os alle sammen som uangribelig. Vi har ikke ønsket at føje noget til, og vi har ikke ønsket at trække noget fra. Vi har heller ikke trukket noget fra, og vi har ikke sagt nå til noget som helst.

Jeg har selv fra denne talerstol – det kan da godt være, at fru Margrete Auken selv har fundet på det i dag – under en flygtningedebat citeret fortalen til Jydske Lov med nøjagtig samme fortegn og nøjagtig samme hensigt, og fru Margrete Auken skal ikke stå her og stille sig hellig an. Hun er anstændig og sund, og vi andre altså er uanstændige og usunde. Det er uværdigt at lege Hendes Hellighed på den måde.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Hvis CD har sagt, at det værste, der er sket i denne sag, er overgrebet på de tamilske flygtninge, så vil jeg undskylde. Jeg må indrømme, at jeg ikke har kunnet høre det. Jeg har hørt CD skælde ud over kammertonen, men ikke over overgrebet på de tamilske flygtninge.

I øvrigt synes jeg, det bliver så meget desto mere beskæmmende, at man åbenbart ønsker et parti som Fremskridtspartiet til at garantere

sig mod en retlig undersøgelse af en uret, der er overgået udenlands mænd, fordi det – og det var vel ikke det, som hr. Arne Melchior i sin tid hentydede til – var medlemmer af Folketinget og regeringen, der forgreb sig på deres ret.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

CD har ikke ønsket Fremskridtspartiet til at beskytte sig eller til at hjælpe sig med noget som helst. Fremskridtspartiet siger sin mening, og CD siger sin mening, således som vi her har set fru Margrete Auken uden blusel sige sin mening.

Det er fru Margrete Auken nøjagtig bekendt, at Fremskridtspartiets holdning til flygtningesagen er nærmest diametralt modsat CD's, og det er derfor, jeg så alvorligt må påtale, at fru Margrete Auken mod bedre vidende – for hun ved fra 10 debatter her i salen og fra alle fremførelser fra vor side om disse spørgsmål – at Fremskridtspartiet og CD står hinanden uendelig fjernt. Men selvfølgelig stemmer Fremskridtspartiet, som det vil, og CD og SF, som de vil. Denne sammenblanding er derfor lige så uanstændig som fru Margrete Aukens tidligere udtalelse.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Ja, ja, jeg er nu ikke så fornærmet. Jeg har ikke spor imod, at fru Margrete Auken fremhæver Fremskridtspartiet på dette punkt vedrørende den sag, vi diskuterer nu. Jeg er fortsat 100 pct. overbevist om, at fru Margrete Aukens holdning til flygtningespørgsmålet står i diametralt modsætning til den holdning, befolkningen har. Fru Margrete Auken nikker, for jeg tror, fru Margrete Auken havde ventet, jeg skulle sige Fremskridtspartiet, men jeg kan også godt tage Fremskridtspartiets holdning med. For jeg er fuldstændig overbevist om, at det er den samme holdning, der er ude i befolkningen. Jeg synes, fru Margrete Auken skulle prøve at lægge øret en lille bitte smule til jorden for at finde ud af, hvad der foregår uden for Folketinget. Det synes jeg er utrolig væsentligt.

Det, der er sket i denne sag, er jo blot, som fru Margrete Auken selv sagde, at der er nogle tamiler, der er blevet sat til side. Ja, det er rigtigt. Den tidligere justitsminister havde ned-

[Pia Kjærsgaard]

prioriteret familiesammenføringen, fordi han forventede, at der ville blive fred på Sri Lanka. Det synes vi i Fremskridtspartiet er ret fornuftigt. Vi går faktisk ind for, at man laver familiesammenføring med modsat fortegn, altså at familierne kommer tilbage til de lande, hvor der er blevet fred, i stedet for at komme op til Danmark.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Fru Margrete Auken for en afsluttende kort bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg er ikke i tvivl om, at hr. Arne Melchior og for den sags skyld også hr. Erhard Jakobsen, der sidder ved siden af og nikker, mener det stik modsatte af fru Pia Kjærsgaard. Derfor skræmmer det så meget desto mere, at vi i dette tilfælde, hvor der er åbenlyse lovbrud, ikke får en retslig undersøgelse, som der ville komme i alle andre tilfælde. Her har CD støttet regeringens ønske om at blive fri for en undersøgelse med en ansvarsplacering såvel for politikere som embedsmænd. Det er på den baggrund, det bliver ganske rystende, at CD – og det gælder også Det Radikale Venstre og Venstre – nu bruger Fremskridtspartiets stemmer til at undgå en retslig undersøgelse. Hverken CD, Det Radikale Venstre eller Venstre har heroppe argumenteret for, hvorfor denne sag ikke skal undersøges, når man ellers undersøger grove retsbrud – og for den sags skyld også mindre grove retsbrud.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Fru Pia Kjærsgaard for en afsluttende kort bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg er ked af at forlænge debatten, og jeg skal nok lade være med at stille spørgsmål til fru Margrete Auken nu, for jeg forstår godt, at det skal til at være slut med de korte bemærkninger. Men jeg vil gerne sige, at hvis vi får behov for at bruge SF's stemmer til en eller anden sag, som Fremskridtspartiet går ind for, er vi tilfredse, hvis SF vil lægge stemmer til det.

Endelig må jeg anholde noget, som er blevet fremført gang på gang her i dag, hvor der er blevet talt om åbenlys ulovlighed, lovbrud, og hvad ved jeg. Der står intet i ombudsmandens beretning om åbenlys ulovlighed eller lovbrud. Flere politikere har brugt den vending. Det er forkert.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Hr. Fischer for en kort bemærkning – og så er det slut med de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Nu er det vel de færreste folketingsmedlemmer, der har lyst til at debattere med fru Margrete Auken på det grundlag, hun lægger i debatten. Men jeg vil gerne sige, at jeg synes, hun skylder den tidligere justitsminister, Folketingets formand, en uforbeholden undskyldning for den måde, hun har omtalt ham på.

Desuden vil jeg sige, at fru Margrete Auken vel næppe kan benægte, når hun opstiller dette rædselsscenario, at FN's flygtningehøjkommissær har sagt, at ingen af de tilbagesendte tamilere har været berørt af overfald, og at ikke én eneste af dem, der er kommet fra Europa, er blevet overfaldet.

Leif Hermann (SF):

I Berlingske Tidende den 15. april 1989 skrev advokat Oluf Engell følgende:

»Man kan derfor bekymre sig, når man ser den rolle, som ombudsmanden har fået tildelt i oppositionens forsøg på at løbe storm mod Folketingets formand.«

Ombudsmandens redegørelse af 1. marts 1989 har jo givet anledning til en omfattende offentlig debat med fremragende lederkommentarer og reportager i meget betydelige dele af pressen, men der er også fremsat en lang række betragtninger over ombudsmandens placering i den problemkreds, han har beskæftiget sig med. Derfor er det – advokat Engells bekymringer i erindring – naturligt under denne debat at fremsætte nogle principielle bemærkninger og se lidt på den rolle, ombudsmanden af visse andre politikere har fået tildelt i denne sag.

Tanken bag ombudsmandsordningen er helt åbenbart at styrke det enkelte menneskes rets-

[Løf Hermann]

sikkerhed i forhold til forvaltningen. Under behandlingen i Folketinget i foråret 1953 lagde partiernes ordførere derfor overordentlig megen vægt på ombudsmandens uafhængighed. Siden da har heller ingen – bortset fra Fremskridtspartiet – før nu forsøgt at betvivle ombudsmandens uafhængighed eller forsøgt fra politisk hold at øve kritik imod ham.

Ombudsmanden udøver sin virksomhed på Folketingets vegne, og politikeres utilfredshed med ombudsmandens virksomhed kan og bør kun markeres ved en stillingtagen i forbindelse med valget af ombudsmand. Andet er forsøg på at miskreditere og svække embedet og dermed svække Folketingets og borgernes kontrol med forvaltningen.

Bortset fra det berygtede telefaksamråd i Retsudvalget den 27. september sidste år har der efter vores opfattelse været 2 helt klare tendenser til at så tvivl om tilliden til ombudsmanden og bringe denne ind i et modsætningsforhold til Folketingets flertal.

Den første er de primitive insinuationer, der handler om, at ombudsmandens tidligere arbejde med udlændingeproblemer skulle gøre ham inhabil ved denne sags behandling. Eksemplerne herpå er flere. Den tidligere justitsminister har i sine utjenlige forsøg på at være forsvarer i sin egen sag i Berlingske Tidende den 2. april gjort sit. Han fremhæver her følgende:

»Ombudsmanden siger altså selv nu: Jeg er habil. Og så tror jeg på det.«

For den almindeligt veloplyste læser af disse juridiske søndagsbetragtninger – og ud fra den sammenhæng, hvori de er fremsat – må udtalelserne tage sig ud, som om ombudsmanden er gået ind i sagen på et personligt, ensidigt grundlag. Hvorfor ellers denne bemærkning? Den tidligere justitsminister kender vel som jurist – såvel som enhver anden jurist – reglerne om inhabilitet. Dermed er bolden givet op.

Den 13. april går ikke mindre end to af den tidligere justitsministers partifæller i felten med avisartikler i Berlingske Tidende og i visse dagblade i Viborg Amt. Retsudvalgets tidligere formand, tidligere folketingsmedlem Hagen Hagensen, forfølger inhabilitetstankegangen i Berlingske Tidende. Hr. Grove siger bl.a. i Ski-ve Folkeblad:

»Man siger, at han har forsinket sagerne, at befolkningens retsbevidsthed bliver krænket. Det er dog en værre gang sludder!«

Derved forbigår hr. Grove ganske, at ombudsmanden har konstateret, at der foreligger et klart retsstridigt sagsbehandlingsstop. I øvrigt betegner hr. Grove det senere som en sund og normal betragtning, at ministeriet har opført sig sådan.

Den anden type angreb er i og for sig lige så farlige, men lidt mere udviklede. Da Retsudvalget skulle skrive beretning, kom det frem, at visse afsnit i regeringspartiernes første udkast kunne opfattes som en udfordring til ombudsmanden. Ifølge dagbladet Information var dette udkast blevet til i Justitsministeriet. Nu er det jo således, at Justitsministeriet hævdes at besidde de bedste og mest indsigtfulde jurister i centraladministrationen, og hvis udkastet – der jo medførte, at ombudsmanden udbad sig et møde med Retsudvalget – er blevet til i eller i samarbejde med Justitsministeriet, er der så virkelig ingen dér, der har advaret mod de konsekvenser, dette beretningsudkast kunne få, da det blev udlagt således, at ombudsmanden måtte reagere? Var der heller ingen fra regeringspartierne, der kunne se det uheldige i disse formuleringer, eller var de måske tilsigtede? Noget tilsvarende gjorde sig gældende med det andet beretningsudkast, om end i mindre grad.

Således som regeringspartierne og enkelte politikere har håndteret denne sag – med en påfaldende mangel på omhu i ordvalg og formuleringer – gav man grønt lys, bevidst eller ubevidst, for, at heldigvis meget begrænsede dele af dagspressen kunne sværte ombudsmanden og derved svække tilliden til det værn, Rigsdagen i sin tid gav borgerne mod den offentlige forvaltning. Dermed har de klart benyttet det mest effektive kontrolorgan, Folketinget har i forhold til regeringen, til at så tvivl om det selv samme organs uafhængighed og saglighed.

Ud over at være udtryk for kortsynethed og politisk opportuniste er det et enestående eksempel på mangel på politisk kultur.

Ole Espersen (S):

Ombudsmanden har – i lighed med de senere års praksis, men til dels i modstrid med hans tidligere praksis – valgt ikke at hæfte noget ansvar på personer, alene på en institution, Justitsministeriet, og dermed i princippet regeringen. Ombudsmandens redegørelse er en opfyldelse af ombudsmandslovens § 10, som bestemmer, at når ombudsmanden får kundskab om

[Ole Espersen]

fejl eller forsømmelser af større betydning, som er begået af ministre eller statens tjenestemænd, giver han meddelelse herom til Folketinget og til vedkommende minister. Det er præcis det, han har gjort i denne sag, og så er det op til Folketinget helt selvstændigt og helt uafhængigt af ombudsmanden at afgøre, hvordan man videre vil behandle sagen.

Vi har i Socialdemokratiet og SF svært ved at acceptere, at en undersøgelse ved en uvildig instans med henblik på en eventuel ansvarsplacering kan karakteriseres, således som statsministeren har gjort det, som partipolitisk personhætz, at det skulle være udtryk for vasken hænder el. lign. Det er vores opfattelse, at ansvarsforflygtigelse – eller forsøg herpå – snarere end ansvarlighed har præget denne sag på højt niveau.

Lad mig i denne forbindelse henvise til statsministerens udtalelser af 12. april, hvori det bl.a. hedder: »Det ligger jo i sagens natur, at der under ingen omstændigheder vil være grundlag for at rejse sag eller på anden måde gøre ansvar gældende mod embedsmænd i denne sag. Det er nu engang den pågældende minister og regering, der bærer ansvaret for forvaltningen.«

Herved har statsministeren – jeg har lidt svært ved at se baggrunden – i realiteten fritaget tjenestemændene for ansvar. Embedsmændene har intet ansvar; har nogen et ansvar, er det den tidligere justitsminister og regeringen. Det er det, statsministeren siger.

Men så kommer det, der bringer en del forvirring ind i sagen. Efter det forrige regeringsmøde udtalte den da fungerende statsminister, udenrigsminister Ellemann-Jensen, bl.a.: »Venstre opfatter sagen på den måde, at der har været tale om nødvendige og vanskelige skøn og prioriteringer, som også skal vurderes på baggrund af, hvordan situationen var i det øjeblik, de blev foretaget, og ikke kun vurderes i det, man – uden at det skal opfattes som negativt – kan kalde bagklogskabens lys.« Ministeren fortsatte: »Vi har, ligesom statsministeren sagde det, konstateret, at efter ombudsmandens vurderinger har der været tale om, at man i nogle af disse skøn er gået for vidt. Som regering kan vi ikke andet end at tage dette til efterretning.«

Det er direkte i modstrid med ombudsmandens redegørelse. Ombudsmanden konstaterer,

at der er tale om retskrav og ikke skønsmæssige afgørelser. Ritzaus konklusion var i øvrigt, at Venstre intet har at bebrejde den forhenværende justitsminister.

Ser man disse to udtalelser i sammenhæng, er konklusionen altså den, at statsministeren siger, at der ikke er nogen embedsmand, der har noget ansvar, og at den da fungerende statsminister siger, at der heller ikke er noget at bebrejde regeringen som sådan. Det var det, udenrigsministeren som fungerende statsminister sagde.

Det er naturligvis overraskende, især når vi i dag har oplevet, at statsministeren har påtaget sig det retlige ansvar på hele regeringens vegne. Resultatet af disse tilkendegivelser fra højeste regeringsniveau er jo det samme som at negligere ombudsmandens redegørelse og konklusioner.

Jeg håber, statsministeren har en vis forståelse for, at vi har svært ved at forstå tankegangen bag disse meldinger, såvel ud fra almindelige statsforfatningsretlige betragtninger og almindelig rimelighed som ud fra en lang række udtalelser fra medlemmer af regeringspartierne, der jo har talt bl.a. om åbenlys ulovlig administration og gjort betegnelsen »overordentlig kritisabel« til deres egen. Disse to erklæringer, jeg citerede fra, kan kun læses som en klar afstandtagen fra ombudsmandens konklusioner.

Det interessante er så – og det er det, der er sket i dag – at statsministeren har påtaget sig det retlige ansvar. Nu er det jo sådan, at ministre kun kan have et retligt ansvar efter ministeransvarlighedsloven. Ministeransvarlighedsloven taler udtrykkeligt om ministerens pligter til at rette sig efter lovgivningen, til at udføre lovgivningen og til at give Folketinget korrekte oplysninger. Statsministeren påtager sig ansvaret, men hvad ligger der i grunden i det? Det ansvar kan man kun påtage sig, hvis man erkender, at man har haft fuld viden om det, der er foregået, eller hvis man i hvert fald erkender, at man har været groft uagtsom. Hvis man ikke erkender disse ting – og dem har statsministeren jo benægtet kendskab til – har man ikke påtaget sig noget ansvar.

Jeg vil også gerne sige, at det måske er lidt, skal vi kalde det nemt at påtage sig et ansvar, hvis man samtidig gør, hvad man kan, for at sørge for, at dette ansvar ingen sinde kan gøres gældende; så er det jo ikke særlig imponerende at påtage sig et ansvar.

[Ole Espersen]

Vi har den opfattelse i de to partier – tilsyneladende i modstrid med regeringen – at der er nogen, der må have ansvaret, retligt såvel som politisk. Og vi har nu taget til efterretning, for nu at bruge dette udtryk, indtil videre, at statsministeren har påtaget sig dette ansvar.

Noget andet, der er meget afgørende i denne sag, er, at forskellige medlemmer af oppositionen jo gentagne gange er blevet beskyldt for at have en medviden og dermed et medansvar. Jeg synes, at de, der i den forbindelse klandres, har et rimeligt krav på at få fastslået, om disse anklager er berettigede. Og det taler også i høj grad for vedtagelsen af vort beslutningsforslag.

Sagen er i øvrigt præget ved et vigtigt opløftende moment: Langt de fleste deltagere i debatten efter ombudsmandens redegørelse har været enige om, at beskyttelse af retsstaten forudsætter en grundig placering af ansvaret og en forudsat grundig undersøgelse af mulighederne herfor.

Det er blevet udtrykt meget markant af rektor Else Marie Bukdahl i Weekendavisen Berlingske Aftenavis for den 20. april. Hun skrev:

»Hvis ikke regering og Folketing selv iværksætter en grundig undersøgelse af »tamilsagen« og foretager en entydig placering af ansvaret, kan det skabe utryghed i befolkningen, sløve retsbevidstheden og intensivere de mytedannelser, angreb og racistiske debatindlæg, der i den sidste tid har fyldt avisernes spalter.«

Det var meget kloge ord.

Jeg vil gerne spørge, om denne regerings eftermæle skal være, at den handlede i strid med loven. Den kunne ikke benægte det. Den hævdede imidlertid, at der ikke var nogen grund til at gøre noget ansvar gældende. Den var derved villig til at mindske eller undergrave respekten for institutionen Folketingets Ombudsmand og Folketingets ombudsmands integritet for at kunne opretholde dette standpunkt og derved være villig til at undergrave en meget vigtig del af vort demokrati – en institution, der i sit virke har formået at skabe bemærkelsesværdige resultater, når det drejer sig om at styrke det enkelte menneskes retsstilling og forhindre overgreb og bureaukratiisme. Ønsker man virkelig at undergrave den institution?

Lad mig afslutningsvis sige, at hvis forhandlingerne i Retsudvalget virkelig ender med, at intet flertal ønsker en undersøgelse foretaget, vil de, der i eftertiden læser ombudsmandens

redegørelse og det, der er sagt her, få det indtryk – det er man nødt til at få, når man holder sig til det, vi har – at den reelt ansvarlige var den tidligere justitsminister. Men jeg synes, det ville være urimeligt, hvis sagen skulle ende med det. Efter det, der er sagt i dag og tidligere, synes jeg ikke, at dette ville være en fornuftig udgang i forhold til den tidligere justitsminister. Det ville ikke være nogen retfærdig udgang, og jeg forstår ikke, at der er nogen, der synes, at en sådan udgang kan være tilfredsstillende.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Således som denne debat er forløbet, har mange af os jo i timerne løb adskillige gange haft lejlighed til at diskutere enkelte aspekter med hinanden, og det har nok også været meget godt. Derfor kan jeg her i anden omgang nøjes med nogle få momenter, og jeg tænker især på den tale, hr. Ole Espersen just har holdt som ordfører for forslagsstillerne.

Hr. Ole Espersen når til den konklusion, at den reelt ansvarlige for den forvaltning, som har fundet sted, er den daværende justitsminister. Det er jeg meget enig i, og det vil den tidligere justitsminister sikkert også være enig i. Sådan er det jo nu engang: Man har ansvaret, når man er minister. Man har også ansvaret, når man er medlem af en regering i øvrigt.

Vi har tidligere på dagen haft lejlighed til at diskutere den ejendommelige episode, som forelå fra december 1981 og frem vedrørende det hundredtal af polske flygtninge, som søgte asyl i Danmark, og hvor den daværende regering syltede asylansøgningerne, som slet ikke blev behandlet. Det blev de først, da vi fik en ny justitsminister, nemlig hr. Ninn-Hansen, i efteråret.

I den sammenhæng kan man diskutere, hvem der bar ansvaret. Det gjorde selvfølgelig den daværende justitsminister.

Nu havde vi en anden lovgivning på det pågældende tidspunkt, men FN's menneskeret-tighedserklæring og den europæiske menneskeret-tighedserklæring var jo gældende, og der er da ingen som helst tvivl om, at det er i strid med disse konventioner, at man i et helt år undlod at færdigbehandle politiske asylansøgninger. Jeg er også sikker på, at den daværende justitsminister ikke et øjeblik vil bestride, at han var hovedansvarlig for det.

[Statsministeren]

Noget andet er, om der i den sammenhæng med henblik på sanktioner skal gøres et egentligt retligt ansvar gældende under en eller anden form.

På samme måde mener jeg det forholder sig i denne sag. Der er ingen tvivl om ombudsmandens konklusion. Jeg mener ikke, det er rimeligt at sige, at ombudsmanden har karakteriseret den foretagne forvaltning som ulovlig. I sin konklusion anvender han udtrykket »overordentlig kritisabelt«, men han gør ikke gældende i sin konklusion, at her er tale om lovovertrædelser. Og jeg må minde om, at ombudsmanden og ombudsmandsinstitutionen – vi har jo haft skiftende ombudsmænd i årenes løb – i årenes løb ofte har brugt det samme udtryk som i denne sag eller stærkere udtryk, uden at dette har ført til krav om efterfølgende kommissionsdomstol eller anden form for supplerende undersøgelse.

Hvorfor ønsker så S og SF i denne sag, at man skal handle helt anderledes, end man har gjort i samtlige tidligere sager, hvor ombudsmanden har brugt udtrykket »overordentlig kritisabelt« eller de ombudsmandsudtryk, som er endnu stærkere? Hvorfor ønsker man, at denne sag, som er så grundigt oplyst og beskrevet af ombudsmanden, skal have en anden afslutning end de mange andre? Det er der ikke givet skygge af antageligt svar på under denne dags debat.

Det hænger sammen med – det er nu engang min vurdering – at S og SF, forslagsstillerne, forfølger politiske formål med deres aktion, og det kan jeg ikke opfordre Folketingets flertal til at støtte.

Så siger hr. Ole Espersen afslutningsvis:

»Ønsker regeringen da at ødelægge sit eget renommé?«

Nej, men vi er fuldt opmærksom på, at S og SF er stærkt forenet om at gøre den indsats, de er inspireret til i dette øjemed, og det må vi jo så – for at bruge et i dag ofte anvendt udtryk – tage til efterretning. Men det vil ikke sige, at vi retter os efter det i den sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg vil da gerne endnu en gang fastslå, at det, der skete fra december 1981 med hensyn til de polske asylansøgere, var, at vi gav dem opholdstilladelse, men ventede med at tage stil-

ling til, om de skulle have endeligt asyl, for at se, om krigsretstilstanden hurtigt ophørte i Polen.

Det var i fuld overensstemmelse med den dækkende lovgivning. Der var ikke noget retskrav. Det gjorde vi i øvrigt efter forhandlinger med forskellige medlemmer af de nuværende regeringspartier. Der var nogle, der var utålmodige, det er fuldstændig rigtigt, bl.a. fru Nathalie Lind, og det var også baggrunden for, at vi gik i gang med, selv om der ikke var noget retskrav i lovgivningen, at give asyl.

Men, hr. statsminister, det er jo ikke det, denne sag drejer sig om. Denne sag drejer sig ikke om asylansøgers ret til at være i Danmark. Den drejer sig om at opfylde lovgivningens klare krav om ret til sammenføring med mindreårige børn og ægtefæller. Det er noget helt, helt andet, og det gentager jeg så for anden eller tredje gang.

Så sagde statsministeren, at den daværende, altså den socialdemokratiske regering, den daværende justitsminister – jeg selv – handlede i strid med FN's konventioner. Det er en ret alvorlig beskyldning, for jeg mener, jeg har et ret godt kendskab til FN-konventionen. Jeg vil gerne spørge statsministeren, hvilke konventioner den daværende regering og den daværende justitsminister handlede i strid med.

Og så skal jeg ikke gå ind på begrebet »ulovligt« én gang til. Det kan være, der er andre, der vil gøre det og forsøge at forklare det endnu en gang.

Pia Gjellerup (S):

Der har i dagens løb været talt om begåede fejl i Justitsministeriet og i Direktoratet for Udlændinge. Fejl kan jo lyde som noget, der er kommet til at ske, og det er ikke i den betydning, fejl skal tages i denne sammenhæng. De fejl, der er sket, er nogle, der er sket, fordi man har villet det. I øvrigt kan disse fejl også beskrives som lovbrud.

Jeg må til benefice for ganske mange medlemmer af Folketinget i den højre side og blandt regeringens medlemmer bruge noget tid på at læse afsnit af ombudsmandens skrivelse til Justitsministeriet den 1. marts, for at vi måske – men det er nok et fromt håb – kan få afklaret én gang for alle, at der rent faktisk står i ombudsmandens skrivelse, at administrationen ikke har været lovlig.

[Pia Gjellerup]

Folketingets ombudsmand skriver på side 13:

»Jeg er enig med Justitsministeriet i, at det påhviler enhver forvaltningsmyndighed – herunder Direktoratet for Udlændinge – inden for de givne rammer at foretage en prioritering af de opgaver, myndigheden skal varetage. Den nærmere udformning af en sådan prioritering må imidlertid opfylde visse betingelser for at kunne betragtes som forsvarlig og lovlig. I forbindelse med de her omhandlede sager finder jeg anledning til at fremhæve to sådanne betingelser.«

Så skal jeg ikke citere de næste sider, nemlig side 14 og 15, hvor ombudsmanden gennemgår de to betingelser og bedømmer, om betingelserne er opfyldt, men springe videre til side 16, hvor ombudsmanden skriver:

»På baggrund af det i pkt. 3-5 anførte er det min opfattelse, at Justitsministeriet og Direktoratet for Udlændinge ikke med rette har kunnet påberåbe sig begrænsede ressourcer og prioriteringshensyn som begrundelse for at udskyde eller undlade at træffe afgørelse i konkrete sager. – Selv om Justitsministeriets og Direktoratet for Udlændinges udskydelse af sagerne i øvrigt kunne anerkendes som udtryk for en resourcebettinget prioritering, opfylder fremgangsmåden ikke de grundlæggende krav, der (som anført ovenfor, pkt. 3, a og b) må stilles til den nærmere udformning af sådanne prioriteringer.«

Det turde herefter stå klart, at ombudsmanden krystalklart har konstateret, at den administration, der er foretaget, hverken har været lovlig eller forsvarlig, idet betingelserne for, at man kan beskrive en administration som lovlig og forsvarlig, ikke er opfyldt.

Det var ærgerligt at skulle bruge så mange ord på det, men det har været nødvendigt, desværre igennem flere måneder, at citere de sætninger gang på gang.

Jeg kan da også gøre det over for hr. Arne Melchior, som jeg har set i dag i Aalborg Stiftstidende har et lille indlæg, hvor hr. Arne Melchior skriver, at der ikke er behov for en mere præcis anbringelse af ansvaret, og argumenterer for, hvorfor dette ikke er nødvendigt, ved at skrive:

»Hvis der sker lovovertrædelser, er det en anden sag, men det er der ikke tale om.«

Det er netop det, der er tale om, og det er grunden til, at vi mener, det er væsentligt at få placeret det retlige ansvar, og i tilfælde af, at det skulle være ministre, så ministeransvaret, for sådanne lovbrud. Det håber jeg at vi trods den lidt manglende vilje til at læse alligevel vil kunne komme til en konklusion af under behandlingen af forslaget i Retsudvalget.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det citat, som fru Pia Kjærns . . . undskyld, fru Pia Gjellerup, undskyld, jeg vil ikke engang sige, hvad hjertet er fuldt af. . . Med hensyn til det citat, som den socialdemokratiske ordfører har bragt, skal jeg lige for en ordens skyld gøre opmærksom på – og det burde have været oplyst – at der står i forteksten til det, at det er forkortet af redaktionen, hvad jeg i øvrigt finder yderst kritisabelt, for jeg har ikke givet tilladelse til nogen forkortelse, men artiklen har stået i en række aviser i sin helhed.

Jeg bestrider fru Pia Gjellerups benyttelse af glosen »ulovlig«. Ulovlig er ikke så entydigt et ord, at man bare kan sige, at her er sket lovbrud. Det, fru Pia Gjellerup brugte sin tid til, hvad hun selv beklagede, har, som hun også senere oplyste, været skrevet og trykt og citeret masser af gange før, og jeg ved, at der er andre end fru Pia Gjellerup, der er kommet til det resultat, at ombudsmanden har sagt, at det er ulovligt.

Jeg bestrider denne opfattelse. Jeg vil hævde, at af ombudsmandsloven fremgår det klart, at hvis det havde været ombudsmandens konklusion, at der her var begået ulovligheder, som krævede yderligere forfølgelse, så ville det have været hans ret, men også hans pligt, at sige noget sådant, og uforfærdet, som han er, havde han også sagt det.

Jeg mener, det er mere både logisk og korrekt at slutte det modsatte af, hvad fru Pia Gjellerup slutter, nemlig at ombudsmanden konkluderer på anden måde, end hun gerne vil lægge i hans ord ved at læse mellem linierne og sammenholde side 13 og side 15. Der er intet, der ville hindre ombudsmanden i at bruge de ord, han ønsker sig citeret for, og han har ikke ønsket sig citeret for glosen »ulovligt«.

Derfor er det rigtigt, som jeg har hævdet i mit skriftlige indlæg, at hvis der er tale om lovovertrædelse, så er det en anden sag, nemlig en lov-

[Arne Melchior]

overtrædelse, som kan retsforfølges. Det er der ikke tale om i denne sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg er nødt til at sige, at jeg synes, det er en ynke at høre hr. Arne Melchior's indlæg her, en ynke, dette fortvivlede forsøg på at gøre det, der er sket, til noget lovligt. Hvis det ikke er lovligt, så er det vel ulovligt, en lovovertrædelse. Hvad er forskellen? Kan hr. Arne Melchior ikke forklare os det?

Statsministeren har også på hr. Arne Melchior's vegne påtaget sig det retlige ansvar. Jeg vil gerne spørge hr. Arne Melchior, om man kan have et retligt ansvar for noget, som ombudsmanden konstaterer er ikkelovligt eller ulovligt, uden at der er tale om en lovovertrædelse, uden at der er tale om noget, der kan forfølges efter ministeransvarlighedsloven.

Jeg er stadig væk forundret over, at CD i denne sag, efter at CD's ordfører og også hr. Arne Melchior gentagne gange har proklameret deres positive holdning over for flygtningesagen, at man netop i denne sag, hvor der er sket det, vi alle sammen ved er sket, ønsker at lægge et låg over det hele.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Det er jo interessant at sidde og følge debatten. Jeg har samme holdning som hr. Ole Espersen til det indlæg, hr. Arne Melchior netop er kommet med.

Det forbavser mig meget, at statsministeren ikke for længst har grebet ind i disse korte bemærkninger for at bekræfte det, som fru Pia Gjellerup læste op, og som ikke var et forkortet citat af et eller andet, men som var læst direkte op fra ombudsmandens rapport.

Det, der forbavser mig, er, at statsministeren ikke for længst er gået op og har bekræftet, at der altså står i ombudsmandens rapport, at der er tale om en administration i Justitsministeriet, som har været uforsvarlig og ulovlig. Det kan ikke læses på anden måde. Når betingelserne for, at en prioritering skulle være lovlig, ikke er opfyldt, så må man dog læse det sådan, at det er ulovligt. Ellers bliver det meget svært med det danske sprog fremover.

Jeg vil gerne spørge hr. Bjørn Elmquist, om ikke hr. Bjørn Elmquist, der jo også er jurist og retspolitisk ordfører og ordfører i sagen her, vil bekræfte, at ombudsmandens bemærkninger må fortolkes på den måde eller forstås på den måde, at ombudsmanden siger, at når betingelserne ikke er opfyldt, så er der tale om en uforsvarlig og ulovlig administration.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil nødig bidrage til at forlænge debatten. Jeg tror i og for sig, at alle de af Tingets medlemmer, som er i besiddelse af en rimelig udstrækning af god vilje, for længst har fattet, hvad sagen drejer sig om. Jeg mener nok, at hr. Ole Espersen's sidste indlæg bidrog til forvirringen på en helt utrolig måde.

Hr. Ole Espersen refererede til, at jeg i dag har hævdet, at justitsministeren og regeringen bærer både det politiske og det retlige ansvar. Det er sandt, det har jeg vel nok sagt tydeligt. Men, siger hr. Ole Espersen, hvordan skulle man dog kunne påtage sig et sådant ansvar uden at erkende, at der forelå en ulovlighed? Jeg har påtaget mig ansvaret, justitsministeren har påtaget sig ansvaret. Vi er mange, som må dele det, men det er da ikke det samme som at vi erkender, at der foreligger det, hr. Ole Espersen så fejlagtigt postulerer: en ulovlighed.

Og må jeg minde om, hvordan ombudsmanden formulerer sig. Ombudsmandens helt afgørende konklusion findes på side 17 under punkt 7. Her er den. Hvis ombudsmanden havde ønsket at gøre gældende, at der var tale om en ulovlig administration, for hvilken der skulle gøres retligt ansvar gældende mod personer – ministre eller embedsmænd, ikke mindst embedsmænd – så ville han have skrevet det i selve konklusionen. Manden er da begavet, selvfølgelig er han da det; ellers havde Folketingets overvældende flertal vel ikke valgt ham. Kom ikke og beskyld ombudsmanden for at begå en afgørende formel fejl. Han har ikke begået fejl.

Hvis ombudsmanden havde følt, at her var tale om ulovligheder, for hvilke der skulle gøres ansvar gældende, så havde han gjort brug, som det er hans tjeneste-, ikke -ret, men -pligt, af ombudsmandslovens § 10, stk. 1, og instruksens § 11. Så havde han under anførelse af disse bestemmelser sendt materialet dels til ministeren, dels til Retsudvalget, men det er ikke sket. Kom da ikke og tro, at ombudsmanden, hvis han

[Statsministeren]

havde fundet, at her var tale om klar ulovlighed, der skulle gøres ansvar gældende for, så ville forbigå det i sin konklusion. Det var dog en mærkelig måde at arbejde på.

Men hvad står der i konklusionen? Der står, at ombudsmanden finder det overordentlig kritisabelt, det, der er sket. Denne vurdering har jeg på regeringens vegne taget til efterretning, og jeg har sagt, at den vil vi rette os efter, og den er normgivende, hvis der kommer tilsvarende sager i fremtiden. Vi vil ikke indlade os på kritik eller på nogen måde anfægte ombudsmandens beskrivelse af sagsforløbet og hans konklusion. Vi tager den til efterretning, som jeg sagde for nu adskillige timer siden, da vi begyndte. Ombudsmanden er jo Folketingets ombudsmand, og vi tager hans afgørelser til efterretning, det står man sig ved, og altså også den kritik til efterretning, som han har nævnt.

Men ombudsmanden skulle nok have formuleret sig rigtigt eller anderledes, hvis han havde været enig med hr. Ole Espersen i, at her var tale om en ulovlighed, som skulle retsforfølges. Det kan man ikke finde holdepunkt for i ombudsmandens beretning.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg kunne her henholde mig til, hvad statsministeren lige har sagt, men jeg vil gerne tilføje følgende, efter at hr. Ole Espersen har benævnt mit tidligere indlæg som en ynke.

Tingene er ikke så enkle. Altså her er ret, og her er uret. Han er skøn, og han er uskøn. Enten-eller. Ja-ja. Nej-nej. Sådan er det slet ikke.

Der var en, der sagde, at sproget bliver vanskeligt at anvende, hvis man ikke klart kan forstå, at noget, der ikke er lovligt, er ulovligt og skal retsforfølges. Så enkelt er det faktisk ikke. Det er nok en del af charmen. Ligesom vore tanker ikke er så enkle, er sproget, som er tankernes oversættelse og kommunikation af tanker, ikke så enkelt.

Det, jeg hævder, er – selvfølgelig helt i tråd med, hvad statsministeren sagde, og jeg sagde det faktisk endda inden, undskyld, hr. statsminister – at ombudsmanden ville være forpligtet til klar tale i sin konklusion.

Det kan ikke være sådan, at man skal læse præmisserne til en dom for overhovedet at forstå, hvad dommen går ud på. Der er ingen tvivl om, at ombudsmanden med flid har undladt at

bruge stærkere udtryk, end der tidligere er brugt om andre forvaltninger.

Hvad ordet »ulovligt« angår, vil jeg til sidst henvise til, hvad fru Kirsten Jacobsen sagde tidligere i debatten.

Vi har altså forhold i dette land, som er skiftende ministres ansvar, og som af samtlige retsinstanser er erklæret for ulovlige, og som dog består og politisk beskyttes og ønskes fortsat.

Derfor er det altså ikke så enkelt, som nogle vil gøre det til.

Jeg vil gerne henvise til, hvad der yderligere står i den artikel, som fru Pia Gjellerup citerede fra før. Der står:

»Justitsministeren har ansvaret for sagen, men ikke af den grund nødvendigvis skyld.«

Der er ikke for Folketinget efter ombudsmandens afgørelse noget behov for nogen skyldplacering, for der er ikke noget at drage til ansvar for, da ombudsmanden ikke har ønsket sagen fortsat.

Pia Gjellerup (S):

Jeg kan forstå på de sidste to indlæg, dels af hr. Arne Melchior, dels af statsministeren, at der er et særligt, gråt område mellem det, der ikke er lovligt, og det, der er ulovligt. Det her særlige, grå område er et, hvor man ikke skal gøre et ansvar gældende, hvor man ikke skal fortsætte en retsforfølgelse eller indlede en retsforfølgelse, der er nogle ganske særlige former for ikkelovligheder, man ikke skal retsforfølge.

Det vil jeg være meget interesseret i under udvalgsarbejdet at få uddybet. Det kræver en længere afhandling, og jeg tror, at man absolut ikke skal forsøge at få indblandet jurister, for det vil være vanskeligt for dem at få bøjet ordene på den måde. Men det kunne være, at vi kunne få nogle filologer, sprogfolk, til at beskæftige sig med, om der er et særligt, gråt område mellem ikkelovlig og ulovlig. Det vil vi se hen til med interesse.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, debatten er ved at tage en måske lidt uheldig retning. Nu er det nærmest spørgsmålet, om ombudsmanden har optrådt tilstrækkelig klart og ansvarligt i denne sag. Det forekommer mig, at både statsministeren og hr. Arne Melchior i deres iver efter at begrunde, hvorfor der ikke skal ske mere, er ved at klandre ombudsmanden for manglende klarhed.

[Ole Espersen]

Det er en total misforståelse. Ombudsmanden er utrolig klar. Ombudsmanden har samtidig været overordentlig forsigtig med ikke at handle på anden måde end de tidligere ombudsmænd. Hvorfor har han det? Ja, jeg behøver næppe at stille spørgsmålet. Alene de beskyldninger, der er rettet mod ham fra forskellige side i denne sag, er vel begrundelse nok for, at han har været overordentlig forsigtig med ikke at betræde nye veje i forhold til de tidligere ombudsmænd. Man hans konklusion er klar.

Hans forudsætninger er naturligvis, at det indseende, han har med forvaltningen på Folketingets vegne, følges op af Folketinget, hvis der kommer konstateringer fra ombudsmandens side om begåede ulovligheder. Jeg tror – men det er så min fortolkning – at det er en forventning, ombudsmanden har. Han kunne indstille til rigsret, det er aldrig sket, han kunne indstille til tjenestemandssag, det er vist sket i meget, meget få tilfælde.

I denne sag forstår jeg godt at ombudsmanden overlader det til Folketinget at tage stilling til, hvad der videre skal ske. Men at lade som om ombudsmanden har været uklar, ikke opfyldt sine forpligtelser, kan jeg under ingen omstændigheder forstå at hr. Arne Melchior og statsministeren så meget som vil antyde.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg har altså svært ved at forstå, at det er så svært at læse indenad. Derfor vil jeg godt spørge statsministeren: Når nu ombudsmanden skriver på side 13, som fru Pia Gjellerup citerede, at der er visse betingelser, der skal opfyldes, for at en prioritering skal være forsvarlig og lovlig, og ombudsmanden på side 16 skriver:

»Selv om Justitsministeriets og Direktoratet for Udlændinges udskydelse af sagerne i øvrigt kunne anerkendes som udtryk for en ressourcebettinget prioritering, opfylder fremgangsmåden ikke« – ikke – »de grundlæggende krav, der (som anført ovenfor) må stilles til den nærmere udformning af sådanne prioriteringer«.

Er statsministeren så i det mindste enig med os i, at det, ombudsmanden siger, er, at de prioriteringer, der er foretaget, ikke er lovlige? Og hvis statsministeren er enig med mig i, at de ikke er lovlige, så bliver det en interessant juridisk eller filologisk diskussion, jeg ved ikke hvad, om, hvad forskellen er på en ikke-lovlig

handling og en ulovlig handling. Den kan blive meget interessant.

Pia Kjærsgaard (FP):

Vi er vist efterhånden derhenne, hvor man kan sige, at hvad der ikke udtrykkeligt er tilladt, er ulovligt, i hvert fald ifølge Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti.

Man må bare konstatere på nuværende tidspunkt – hvad vi andre jo nok har haft på fornemmelsen – at det her overhovedet ikke drejer sig om tamiler og familiesammenføring.

Først drejede det sig om den forhenværende justitsminister. Nu drejer det sig tilsyneladende om at forsvare den nuværende ombudsmand. Det er efterhånden blevet en strid om ord.

Jeg synes, at Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti burde indse, at de rent faktisk har tabt i denne sag. Der er ikke flertal for det beslutningsforslag, som Socialdemokratiet og SF er kommet med.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Meget tyder på, at fru Pia Kjærsgaard i hvert fald har ret i det sidste, at statsministeren med en lille marginal undgår en retslig undersøgelse.

Jeg vil godt spørge Venstres medlemmer: Hvad har I gjort ved hr. Jens Peter Jensen? Han har erklæret, at det skulle kunne forstås i Jelling, hvis han skulle være tilfreds med det, der er blevet sagt.

Jeg vil lige sige, at medmindre de snakker bulgarsk i Jelling, sådan som hr. Jens Peter Jensen bad om at han ikke blev udsat for det ved den her behandling i dag, så forstår de ikke, hvad forskellen er på ikke-lovlig og ulovlig.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg skylder fru Ebba Strange et svar på det sidst rejste spørgsmål. Jeg kan henvise til det, jeg sagde i forrige omgang, og så føje noget til og udtrykke mig så klart som overhovedet muligt.

Ombudsmanden siger i sin konklusion: Den pågældende forvaltningsmetode er overordentlig kritisabel. Hvis ombudsmanden havde ment, at her forelå en egentlig ulovlighed, som krævede ansvarspålæg og retsforfølgning, så er jeg ganske overbevist om, at han ville have

[Statsministeren]

givet det udtryk også i selve konklusionen. Men det har han ikke gjort, og det mener jeg man må tillægge vægt. Havde ombudsmanden ment – som sket i tidligere sager – at der f.eks. skulle føres sager mod tjenestemænd, så havde det været hans naturlige pligt efter ombudsmandslovens § 10 at gøre opmærksom derpå. Det er ikke sket.

Men tag nu ikke fejl. Det, jeg her siger, betyder ikke, at jeg ikke tager ombudsmandens beretning til efterretning, og at regeringen ikke retter sig efter den. Det gør vi. Vi vil ikke diskutere med ombudsmanden. Vi vil ikke anfægte hans beskrivelser og konklusion. Den tager vi fortsat til efterretning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Vi går tilbage til ordførrækken.

Fischer (KF):

Hvad er det, der karakteriserer denne sag? Det er, at sagen helt åbenlyst, når vi kigger tilbage på dagens diskussion, er løbet af med Socialdemokratiet. Den politiske fristelse har været alt for stor for dette utålmodige oppositionsparti. Vi sidder tilbage med indtrykket af et Socialdemokrati, der har et besynderligt hukommelsestab, der ikke kan huske afgørende ting, der er blevet sagt i Folketingets Retsudvalg, der benægter, hvad der er sket, hvad andre kan huske.

Vi sidder tilbage med indtrykket af en sag med nogle polakker, der ikke kunne få asyl i Danmark, hvor behandlingen blev stillet i bero. Jamen havde vi ikke dengang FN's verdenserklæring? Havde vi ikke Menneskerettighedskonventionen, hr. Ole Espersen? Hvordan forholdt den daværende regering sig til den pågældende situation? Det har vi egentlig hørt meget lidt om.

Jeg synes, det er trist at se, hvorledes Socialdemokratiet har kørt rundt i denne sag, hvor tingene endda har været lagt åbent frem, og hvor vi har et ganske klart papir fra FN's flygtningehøjkommissær, der giver et helt andet og nuanceret billede af situationen i Sri Lanka end det, hr. Ole Espersen og de øvrige socialdemokratiske deltagere i debatten her i dag har villet give. Det indeholder intet sted en advarsel til den danske regering om ikke at påtænke at sende folk tilbage til Sri Lanka, men siger endda, flygtningehøjkommissæren siger, at ingen af de

pr. ultimo august repatrierede familier, 24.091, hvortil kommer ca. 12.000 spontant tilbagevendte, har været berørt af de pågældende overfald.

Jeg synes, det er en situation, der er ganske klar, og jeg beklager, at Socialdemokratiet ikke har kunnet modstå fristelsen til at give denne sag nogle groteske politiske proportioner, som den overhovedet ikke fortjener.

Ebba Strange (SF):

Vi har haft en interessant sprogdebat om ordene »ulovlig« og »ikkeulovlig«, og statsministeren har svaret på det, men jeg kunne egentlig godt tænke mig nu, inden det er partiet Venstres tur til at få ordet, at spørge hr. Bjørn Elmquist, som tidligere har udtalt sig ret klart om denne sag: Er hr. Bjørn Elmquist enig med statsministeren i, at der ikke er tale om ulovligheder i den måde, man har administreret på i Justitsministeriet? For det lader jo til, at der i hvert fald er nogle, der læser ombudsmandens beretning sådan, at der ikke er tale om ulovligheder.

Det var det ene, jeg ville sige her i anden runde. Det andet, jeg vil sige, er til statsministeren, som i et af sine indlæg sagde, da han ligesom påtog sig det juridiske ansvar på sine egne og på regeringens vegne, at der var ingen grund til at gøre ansvar gældende over for embedsmænd, for der var jo ingen, der gjorde sådan noget med åbne øjne; hvis man havde vidst, det var ulovligt, havde man selvfølgelig ikke gjort det.

Så vil jeg godt gøre Folketinget opmærksom på side 15 i ombudsmandens beretning. Der står, at det, der har resteret med hensyn til direktoratets færdigbehandling af de konkrete familiesammenføringssager, var yderst begrænset. Det har bestået i en endelig vurdering af den konkrete sag.

Det vil sige, at sagerne har været færdigbehandlet. De har bare ligget i Justitsministeriet og ventet på en underskrift. Det gør man vel ikke med lukkede øjne, det gør man vel med helt åbne øjne. At færdigbehandle en sag og lægge den over i ministeriet, eller hvor den nu ligger – jeg kender ikke sagsgangen, jeg har det kun her fra ombudsmandens beretning – er for mig at se en fuldstændig bevidst handling, en handling, der er foretaget med åbne øjne.

[Ebba Strange]

Så har fru Kirsten Lee sagt, at hvis vi skulle nedsætte en kommissionsdomstol, hver gang ombudsmanden fandt sager overordentlig kritisable, så kunne vi jo få nok at gøre. Og det er blevet sagt af flere ordførere, at ombudsmanden jo er kommet med mange, lige så mange, skarpe kritikker i tidens løb. Jeg kan ikke alle de ombudsmandsafgørelser udenad, så jeg skal ikke blande mig i den debat, men jeg ved, at da jeg læste denne redegørelse fra ombudsmanden, var det i hvert fald en af de allerallerstærkeste redegørelser, jeg nogen sinde har læst, en sprobrug, der sagde mig og os i SF: Den kan ikke slutte med det her.

Vi prøvede så at få den til at slutte med en beretning fra Retsudvalget. Det lod sig ikke gøre, og derfor er vi nu i den situation, vi er i dag.

Det betyder jo ikke, at vi skal til at nedsætte en kommissionsdomstol til hver en tid. Det er første gang i min tid, at vi har foreslået nedsat en kommissionsdomstol på baggrund af en ombudsmandsredegørelse, så det er en særlig sag, og jeg har forklaret, hvorfor den er særlig. Det er, fordi den handler om retssikkerhed, om menneskerettigheder, om retsfølelse og brud på disse ting fra landets Justitsministerium.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Der er et par gange blevet spurgt til min holdning i denne diskussion om ordene, og jeg vil sige, som jeg sagde i mit første indlæg, at vi fra Venstres side har beflittet os på ikke at gøre os til en slags overombudsmand i sagen. Det har også en tidligere ombudsmand, hr. Nordskov Nielsen, advaret imod i et indlæg i Dagbladet Politiken.

Det, som jeg på et meget tidligt tidspunkt i debatten – i den offentlige debat, ikke her i dag i folketingssalen – har sagt, var et forsøg på kort at konstatere, hvad der var ombudsmandens konklusion. I dag er der undervejs i debatten læst op og citeret direkte dels fra ombudsmandens resumé, dels fra hans redegørelse, og disse citater har jeg ingen anledning til at sætte spørgsmålstejn ved. Der er læst op fra ombudsmandens redegørelse og fra hans resumé, og det, som jeg selv har sagt tidligere, var et forsøg på kort og tørt at konstatere, at således var ombudsmandens vurdering.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Fru Ebba Strange påstår, at jeg skulle have afvist en kommissionsdomstol, fordi det skulle være for meget arbejde for Folketinget; vi kunne ikke nå alt det arbejde – noget i den stil. Det har jeg ikke sagt, fru Ebba Strange. Jeg har sagt: Skulle der nedsættes en kommissionsdomstol, hver gang ombudsmanden fremkom med selv stærkt kritiske redegørelser, ville det på længere sigt undergrave ombudsmandsinstitutionen. Det er faktisk noget ganske andet.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Fru Kirsten Lee har måske ikke hørt, hvad det var, jeg sagde, og jeg har ikke tid til at gentage det inden for en kort bemærkning. Men jeg skal sige, at det er første gang, det er foreslået at nedsætte en kommissionsdomstol på baggrund af en beretning fra ombudsmanden, og hvis der går så mange år imellem hver gang, så var denne sag vel en sag, som var det værdig. Det er den i hvert fald efter vores opfattelse, og den burde også være det efter Det Radikale Venstres traditionelle holdning til flygtningesager og menneskerettighedsspørgsmål.

Kirsten Jacobsen (FP):

Når man ser på klokken, så er det altså nu 3 timer siden, at statsministeren stod her på talerstolen og påtog sig ansvaret for denne nedprioritering, og bortset fra at Tingets jurister på det seneste har fundet ud af, at det kunne være morsomt at diskutere, hvad man forstår ved »lovligt«, og hvad man forstår ved »ulovligt«, så er der jo ikke kommet noget som helst nyt frem under debatten i dag. Der er kommet det helt klart frem her fra talerstolen – hvad man vidste i forvejen – at der ikke er flertal for S' og SF's forslag.

Nu skal det så henvises til Retsudvalget, og så vil jeg bare håbe på, at der bliver skrevet en hurtig betænkning, så vi kan komme herved og få det stemt ned og blive færdig med denne sag. Det tjener ikke folkestyret til ære at blive ved med at diskutere det her. Vi skulle begynde at beskæftige os med noget af det, vi er valgt til.

Arne Melchior (CD):

Jeg vil gerne på CD's vegne komme med nogle opsummerende bemærkninger.

[Arne Melchior]

Ordet retsbevidsthed er blevet anvendt mange gange og af mange talere. Når vi ikke føler, at vor retsbevidsthed trænger til, at denne sag forfølges yderligere, ligger det muligvis i den bedømmelse, den forståelse, vi har af ombudsmandens rolle i samfundet. Vi mener, at sagen er grundigt belyst. Vi mener, at ombudsmandens konklusion er utvetydig. Den er taget til efterretning, praksis er rettet, skylden er placeret, og der er derfor ikke noget, der krænker retsbevidstheden hos mig, hos mit parti, men jeg tror heller ikke ude i befolkningen. Der er ingen, der er i tvivl om, at der er fejlet i denne sag. Jeg mener altså ikke, at nogens retsbevidsthed påkalder, at der skal ske yderligere.

Jeg synes, hr. Ole Espersen, som har haft ordet mange gange, egentlig skylder at sige nogle ord om affæren med flere hundrede polske asylansøgere. For hvis man skal forstå retsbevidsthed således, som hr. Ole Espersen og hans fæller udlægger det, kunne det da også være, der var nogle, der havde behov for at få konstateret, få efterprøvet, om der dér var nogen skyld at placere. For disse mennesker er vel ikke ringere end andre mennesker – eller bedre! Jeg kan godt se den juridiske forskel med hensyn til, hvad der er gældende dansk lov, men de menneskelige hensyn og det menneskesyn, som hr. Ole Espersen, tror jeg, og jeg deler med et stort flertal i dette Folketing, kunne vel gøre det lige så rimeligt at give disse mennesker en nænsom og en næstekærlig behandling.

Nu er dette blevet nævnt tre gange heroppefra, og hr. Ole Espersen har mindst været her 10 gange, men han har ikke sagt noget om det. Så svært er det altså at vurdere, hvad der er lovligt – juridisk og i overført betydning – og hvad der ikke er det. Selvfølgelig er der en grå zone. Tingene er jo, som jeg tidligere sagde, ikke så enkle.

Hr. Ole Espersen sagde, jeg havde påberåbt mig, at vi var velvilligt indstillet over for flygtninge. Det er ikke noget, jeg påberåber mig, for det har vi været fra vor første dag, og det ved hr. Ole Espersen ganske udtrykkeligt. Derfor smerter det os så dybt i denne sag, at den effekt, sagen har i befolkningen, nok er den modsatte af, hvad de partier og de personer, der har rejst den, har tilsigtet. Det var i hvert fald mit indtryk, at hele den forfølgelseskampagne og udskældningskampagne på flygtninge, som vi havde en overgang, var døet ud i løbet af det

sidste halve eller hele år. Denne sags forfølgelse har utvetydigt for enhver medført en opvigling og en stemningsbølge, som kommer dem til skade, som vi ellers plejer at være enige om at ville gavnne.

(Kort bemærkning).

Jens Peter Jensen (V):

Jeg har på anden vis blandet mig i debatten om den sag, der her er til behandling, og jeg har ytret, at jeg håber, at statsministeren ville udtrykke sig på klart dansk, lige så tydeligt som det står på Jellingstenene.

Fru Margrete Auken har haft den venlighed at spørge, hvad jeg synes om dette her, og dertil vil jeg sige, at jeg har en kompliment til den højtærede statsminister for hans første indlæg. Det var indholdsmæssigt og formfuldendt fuldt tilfredsstillende for mig.

Når jeg har ytret mig i debatten, så skyldes det bl.a., at jeg har haft en fornemmelse af, at det var den tidligere justitsminister, der alene skulle have hele odiet på sig, og nu har statsministeren i dag forklaret, at det er regeringen, der tager det ansvar. Og med de oplysninger, der er fremme indtil nu, kan jeg godkende statsministerens første indlæg og dermed sige til fru Margrete Auken, at jeg synes, at statsministeren er den, der dansk har skrevet fornemst, siden Jellingstenenes indskrift blev prentet.

Kofod-Svendsen (KRF):

Der er et tema, jeg vil komme ind på her i mit andet indlæg, som jeg berørte meget kort i en kort bemærkning; men da tillod tiden ikke, at jeg uddybede mit synspunkt. Det var, da repræsentanter for Fremskridtspartiet talte om, at ombudsmanden var inhabil til overhovedet at behandle det spørgsmål, som er behandlet i ombudsmandens redegørelse af 1. marts.

Denne sag er blevet meget grundigt, dygtigt og kompetent behandlet i en artikel i Politiken den 7. april af Lars Nordskov Nielsen – både professor og fhv. ombudsmand – og jeg vil trække nogle af synspunkterne frem, da jeg synes, det er væsentligt, at der ikke blot sker en afvisning af de helt urimelige påstande fra Fremskridtspartiets side, men også kommer en argumentation.

For det første nævner Lars Nordskov Nielsen, at efter en udtalelse af 6. december 1988 fra Retsudvalget til ombudsmanden efterfulgt af et

[Kofod-Svendsen]

samråd den 8. december var det klarlagt, at Retsudvalget ikke havde bedømt eller realitetsbehandlet sagen. Der har herefter ikke kunnet rejses tvivl om ombudsmandens kompetence til at behandle sagen. For det andet har man påstået, at ombudsmanden var inhabil, fordi han tidligere har arbejdet dels som formand i Dansk Flygtningehjælp, dels som medlem af Flygtningenævnet. Her redegør Lars Nordskov Nielsen for, hvordan der er en del enkelt-sager, som ombudsmanden havde behandlet som medlem af Flygtningenævnet og derfor har været inhabil til at behandle. Derfor har han naturligvis dér erklæret sig inhabil og har sat en anden til at behandle dem. Men der er langt flere flygtningesager, som ombudsmanden har behandlet, fordi han ikke i sit tidligere arbejde har været involveret i de pågældende flygtningesager.

Men det, at ombudsmanden har beskæftiget sig med flygtningespørgsmål, betyder jo ikke på nogen måde, at ombudsmanden er inhabil. Som Lars Nordskov Nielsen siger: »At antage, at Gammeltoft-Hansen generelt er inhabil til behandling af flygtningesager på grund af dette tidligere formandskab, er lige så meningsløst som at påstå, at Hurwitz og jeg i sin tid var inhabile til at behandle fængselssager, fordi vi i vor fortid havde været engageret i fængselsspørgsmål, herunder fangers retsbeskyttelse, eller at påstå, at Eilschou Holm var inhabil til at behandle offentlighedslovs-sager, fordi han tidligere i særlig grad havde været engageret i spørgsmål om offentlighed i forvaltningen.«

Det er denne skelnen mellem at have været engageret i enkeltspørgsmål, som kan gøre én inhabil, og en generel viden. Det skulle da nødvendigvis være sådan, at ved man noget om et emne, så er man pludselig blevet inhabil.

Leif Hermann (SF):

Der har været megen diskussion om ordene »lovlig« og »ikke-lovlig« og de grå områder mellem »lovlig« og »ikke-lovlig« og »ulovlig«.

Nu er der efterhånden flere, der har citeret den tidligere ombudsmand, som jo må være vel vidende om, hvordan ombudsmandens sprogbrug skal forstås, og jeg vil så bidrage med endnu et citat fra professor Nordskov Niensens artikel af 7. april 1989. Han siger, at det helt klart fremgår af ombudsmandens udtalelse, at han finder, »at Justitsministeriet har handlet ulov-

ligt – ved ikke inden for en rimelig sagsbehandlingstid at meddele de opholdstilladelser, som de pågældende havde retskrav på efter udlændingelovens § 9«.

Det andet problem vedrørende lovligheden rejste statsministeren selv, som fru Ebba Strange nævnte det: Ingen går jo bevidst hen og gør noget ulovligt. Nej, det er rigtigt, men ifølge den daværende justitsministers egen udtalelse til Berlingske Tidende den 2. april var der nogle, der åbenbart havde en mistanke om, at der kunne komme problemer ud af den her sag. Dér siger den fhv. justitsminister nemlig: »Der er nok nogen, der har sagt: Du kan godt risikere, at ombudsmanden kritiserer det her! Men det er et spørgsmål om juridisk skøn.«

I Månedssbladet Press for april måned 1989 refereres et fremmøde, der fandt sted den 29. september 1988 hos den daværende justitsminister af advokat Ulla Degnegaard fra Helsingør. Ifølge fru Degnegaard sagde den daværende justitsminister til hende, da hun klagede over sagsbehandlingen i to tamilsammenførings-sager: »De har jo loven på deres side!«

Nogle har altså været bekendt med, at der var problemer med lovmedholdeligheden, eller hvorledes man nu vil udtale det, i administrationen af disse sager. Hvem var disse »nogle«? Forelå der for den daværende justitsminister indstillinger, råd eller andet tilgængeligt materiale, der belyste den retlige forenelighed af den praksis med det retskrav, udlændinge har på familiesammenføring efter udlændingeloven? Det får vi næppe opklaret ved denne debat, men det er nogle af de ting, vi naturligvis må interessere os lidt for, når Retsudvalget skal i gang med behandlingen af det beslutningsforslag, som vi har debatteret her. Derved vil vi også få belyst spørgsmålet om lovlighed og ikke-lovlighed på en anderledes og langt mere kvalificeret måde, end regeringspartierne, CD's og Fremskridtspartiets forenede kræfter har givet udtryk for det her i dag.

Knud Lind (FP):

Jeg føler, at denne sag er pisket op i et leje, hvor den bestemt ikke hører hjemme. Statsministeren har tidligere erkendt regeringens retlige ansvar.

Jeg vil godt gøre opmærksom på, at ombudsmanden ofte har brugt ordene »overordentlig kritisabelt«, for det er nemlig et af de udtryk,

[Knud Lind]

som han bruger helt systematisk, uden at hr. Ole Espersen og SF af den grund har krævet en kommissionsdomstol nedsat.

Personlig føler jeg, at ombudsmanden i denne sag måske burde have erklæret sig inhabil. Når jeg siger det, er det med baggrund og med begrundelse i den mindretalsholdning, som ombudsmanden var talsmand for som medlem af Justitsministeriets udvalg, som den 14. december 1977 afgav en betænkning om udlændingeloven, hvor ombudsmanden meget præcist plæderede for mulighed for nemmere adgang til familiesammenføring. Det er baggrunden. Senere er han så blevet ombudsmand og tager lige netop den sag frem og vil ikke være inhabil i den.

Med en sådan baggrund ville det have været mere rigtigt, at ombudsmanden havde erklæret sig inhabil. Hvis der skulle nedsættes en undersøgelsesdomstol, hver eneste gang ombudsmanden havde rettet kritik mod et eller andet ministerium, ville der ikke være tid til ret meget andet.

Jeg føler, denne sag er blevet misbragt af SF og S til almindelige politiske trakasserier. Det nærmer sig ofte, hvad man kan kalde unødige trætte. Jeg føler, at ombudsmandens ord bliver misbragt i politisk øjemed, for ombudsmanden slutter jo af med, at da Direktoratet for Udlændinge nu vil rette for sig, »har jeg ikke nu anledning til at foretage yderligere i sagen«.

Det er også en helt sædvanlig standardbemærkning, og trods denne standardbemærkning puster man hele sagen op.

I 1987 gav ombudsmandens undersøgelser anledning til kritik og direkte henstillinger i hele 79 tilfælde, vil jeg gøre opmærksom på, uden at der af den grund blev rejst spørgsmål om kommissionsdomstol m.v., og det er på den baggrund, at jeg siger: Det her nærmer sig noget politisk gnideri.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Det sidste indlæg fra hr. Knud Lind bekræfter endnu en gang, at man mener, at det skulle gøre én inhabil virkelig at være vidende. Det, der er tale om, er jo, at den nuværende ombudsmand har været med i sagkyndige udvalg og har været med til at udarbejde en betænkning. Det er rigtigt, at der var forskellige synspunkter og en flertals- og en mindretalsindstilling, men

gennem hele betænkningen er det jo dokumenteret, at ombudsmanden virkelig har en kolossal viden netop på disse områder. Når man så som ombudsmand vurderer, om der er sket en administration i henhold til gældende lov eller ej, er det da kun helt fint, at man virkelig er kyn- dig. Man kan da ikke være inhabil, fordi man har en detaljeret viden på det område, som man er med til at vurdere.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg har aldrig draget ombudsmandens kyn- dighed i tvivl, men jeg vil godt sige, at det mindretal, der er tale om i den betænkning, gik meget kraftigt imod flertallets indstilling, og det er den skarpe holdning vedrørende familiesam- menføringerne, ombudsmanden havde den- gang, jeg sigter til. Med den i erindring burde ombudsmanden af sig selv have erklæret sig for inhabil – for inhabilitet har ikke noget som helst med ombudsmandens indsigt i det som sådan at gøre. Men med de udtalelser, som han kom med dengang, de holdninger, som han stod for, ville jeg som ombudsmand have er- klæret mig inhabil i den sag.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Blot den supplerende bemærkning til hr. Knud Lind, at mindretalsudtalelsen jo blev den, som Folketingets store flertal tilsluttede sig; det var ikke et eller andet specifikt særsyn, nej, det var det, Folketingets store flertal tilslut- tede sig, da loven blev lavet i 1983.

Ole Espersen (S):

Jeg har først et par konstateringer og et en- kelt spørgsmål, før jeg kommer til i hvert fald et forsøg på en konklusion.

Jeg vil gerne igen spørge statsministeren og hr. Fischer, om nogen af dem vil påstå, at der i 1981 eller 1982 foregik nogen handlinger i Ju- stitsministeriet, der var i strid med loven, på kant med loven eller i strid med nogen konven- tion. Er der nogen, der tør påstå det?

Hr. Fischer har gentagne gange henvist til, at der var 24.000 tamiler, der vendte tilbage til Sri Lanka i 1987, og der var nok også nogle i 1988. Det har hr. Fischer nævnt som eksempel på, at flygtningene kan vende tilbage. Jeg vil gerne

[Ole Espersen]

spørge hr. Fischer: Var der en eneste flygtning blandt disse 24.000? Var der en eneste konventionsflygtning, et eneste menneske, der var flygtet af politiske grunde blandt disse 24.000?

Det fremgår klart af den erklæring fra flygtningehøjkommissæren, som hr. Fischer så flittigt henviser til, at det ikke var konventionsflygtninge. Jeg vil gerne have, at hr. Fischer bekræfter dette.

Så vil jeg om sagen og debatten i øvrigt sige, at vi befinder os i en ikke blot for det danske Folketing, men jeg tror for ethvert parlament højst usædvanlig situation, historisk og parlamentarisk, forfatningsretligt, i en højst usædvanlig situation.

I de andre parlamenter, kongresser osv. anklager man undertiden regeringen for retsbrud, og regeringerne gør det, vi vel synes er naturligt: søger at dokumentere, at der ikke er begået retsbrud. Vi ser det i det amerikanske senat. Vi ser det mange andre steder. Det er en meget alvorlig sag at blive anklaget for retsbrud.

Hvad har vi nu oplevet? I det danske parlament går statsministeren frisk og frejdigt op og siger: Jeg tager ansvaret for retsbrud. Jeg tager det retlige ansvar. Jeg tager det politiske ansvar. Og jeg tager det på denne regerings vegne, jeg tager det på den forrige regerings vegne.

Dette ville jeg karakterisere som en politisk præget form for erkendelse af det retlige ansvar. Den er politisk, fordi statsministeren nu samtidig har sørget for eller søger at sørge for, at dette erkendte ansvar aldrig nogen sinde vil blive gjort gældende.

Er det tilfredsstillende for dem, der har været udsat for opfordringer til at rense sig? Det gælder også menige medlemmer af Folketinget. Er det tilfredsstillende for dem, at en statsminister blot ud fra en politisk betragtning påtager sig det retlige ansvar, hvorefter intet længere kan opklares, intet længere kan belyses?

Jeg tør vove den påstand, hr. statsminister, at noget lignende er aldrig sket i noget parlament i noget demokratisk land tidligere. Derfor er statsministerens holdning historisk, men den er jo samtidig udtryk for en optræden, som vel var værre, end vi havde frygtet: et ønske om at gøre så mange ansvarlige, at man alene derved har sikret sig det flertal, der er nødvendigt for at undgå, at sagen bliver yderligere belyst.

Det er selvfølgelig et aspekt, vi også vil dyrke i Retsudvalget, om der forefindes lignende til-

fælde, men også mange af de andre ting, der har været sagt i dag fra forskellige ordføreres side.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg vil gerne sige til hr. Ole Espersen: Her drejer det sig ikke om juridisk ordkløveri, her drejer det sig om politiske realiteter. Og de politiske realiteter var, at 40.000 tamiler kunne vende tilbage til Sri Lanka, uden der skete noget. Det var den situation, vi befandt os i.

Og med hensyn til de polske flygtninge er det da meget muligt, at vi ikke var bundet retligt på det tidspunkt, men kendsgerningen er, at de ansøgninger lå ubehandlede hos hr. Ole Espersen i næsten et år. Det vil nok mange finde besynderligt, især i betragtning af, at Socialdemokratiet puster sig så voldsomt op i denne sag.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne slutte min deltagelse i denne lange debat med at fastslå følgende: I 1987 rejste ombudsmanden kritik i 79 af de indbragte sager, men der blev ikke i nogen af de 79 sager fra nogen side rejst krav om etablering af en kommissionsdomstol.

Og så vil jeg fremhæve, at de sidste ord i ombudsmandens egen konklusion er: »... har jeg ikke nu anledning til at foretage yderligere i sagen.«

Den konklusion tror jeg også Folketinget er godt tjent med at tilslutte sig.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg skal ikke tage stilling til, hvem der er bedst tjent med at tilslutte sig den konklusion. Jeg skal kun i anledning af hr. Fischers indlæg sige, at det er jo ikke rimeligt at tale om juridisk ordkløveri, når man prøver at finde ud af, om et menneske er flygtning eller ej. Er det juridisk ordkløveri? Det er en dårlig undskyldning for ikke at svare på de spørgsmål, der er stillet.

Hr. Fischer nævnte – og det er jo også et led i statsministerens og hr. Arne Melchioris defensorater i dag – at en række sager om polakker lå ubehandlede og slytede i det daværende justitsministerium for snart 10 år siden. Det er ukorrekt. De blev behandlet alle sammen, og nogle blev udsat, for at man kunne se, om der blev et ophør af krigsretstilstanden i Polen. Alle fik be-

[Ole Espersen]

sked. Der var ingen sager, der blev stoppet i deres behandling. Derfor er disse anklager, der selvfølgelig har et helt bestemt formål, noget besynderlige efter min opfattelse.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Allerførst vil jeg godt spørge hr. Fischer, hvad 40.000 tamiler, der vender tilbage fra Sydindien til Sri Lanka, har at gøre med, at man har handlet ulovligt i det danske justitsministerium i forhold til familiesammenføringssager.

Og så til statsministeren til sidst: Det er jo rigtigt, at ombudsmanden slutter med at skrive: »... har jeg ikke nu anledning til at foretage yderligere.« Ombudsmanden har erklæret sin opgave opfyldt, i og med at Justitsministeriet har ændret sin ulovlige praksis til en lovlige praksis.

Retsudvalget får tilsendt alle ombudsmandsberetninger af væsentlig betydning. Vi eksperderer dem videre til andre udvalg, hvis det handler om andre ministre. Vi kigger dem igennem, og vi vurderer dem.

På den baggrund er vi nogle i Retsudvalget, der har fundet, at denne beretning var så gravevende, at for folkestyrets skyld, for demokratiets skyld burde ikke oppositionen, men regeringen selv bede om at få den undersøgt til bunds.

Jeg står her med en leder fra Berlingske Tidende, som slutter:

»Der må naturligvis ikke kunne sås tvivl om folkevalgtes personlige integritet. Nok kan politikken diskuteres, men etikken må ikke kunne det. Det er styrken i det demokratiske system, at det selv har kræfter til at gøre op med dets usunde elementer, hvor de end måtte findes.«

Jeg synes, det ville have klædt Folketinget, om man i dag havde et flertal, der sagde: Denne sag vil vi gerne have undersøgt til bunds. Men det skulle desværre ikke blive resultatet.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Hr. Fischer kom, måske helt uforvarende, til at tage en sætning i sin mund, som vel kan være den korteste konklusion på, hvad der er foregået i dag. Hr. Fischer sagde: »Her drejer det sig ikke om juridisk ordkløveri, her drejer det sig om politiske realiteter.«

Han sagde det om noget andet end det, jeg vil bruge det om, nemlig at for regeringen drejer denne sag sig ikke om ret, men om politisk magt.

(Kort bemærkning).

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne vedkende mig de ord fra en artikel, som fru Ebba Strange nys citerede. Jeg synes, det var fornemt udtrykt.

Men efter min opfattelse er den svage etik i denne sag ganske på S' og SF's side, fordi man – og jeg gentager – efter min opfattelse misbruger denne sag på det skrækkeligste. Jeg gentager, at ombudsmandens sidste ord i beretningen er, at der nu ikke er mere at foretage. (*Uro i salen*).

Jo, det er det da. Det er da det, ombudsmanden siger til sidst, at der derfor ikke er yderligere for ham at foretage i sagen. Altså, jeg har citeret det helt ordret før, det kan I da godt huske alle sammen. Lad da være at råbe op om det. Jeg citerede det ordret før, og det betyder: Der er nu ikke mere, jeg som ombudsmand bør foretage i sagen. Kan vi så ikke blive enige om det da? Nå! Det synes jeg også Folketinget skulle tilslutte sig.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Kan vi få statsministerens og regeringens ord for, at hvis ombudsmanden i fremtiden – og det kan jo meget vel ske – udtaler i en sag, at nu er der ikke mere for *ham* at foretage, vil det altid være regeringens holdning, at så er der heller ikke noget for Folketinget at foretage?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 75:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af hjernedøds-kriteriet.

Af Pia Kjærsgaard (FP) m.fl.
(Fremsat 11/4 89).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (H. P. Clausen):

Det beslutningsforslag, som Fremskridtspartiet har fremsat, går ud på, at regeringen inden udgangen af indeværende folketingsår skal fremsætte lovforslag om indførelse af hjernedøds-kriteriet som et supplerende døds-kriterium.

Nu er der, som alle ved, kun ca. 1 måned tilbage af denne samling, og det står mig derfor ikke helt klart, om Fremskridtspartiet også mener, at lovforslaget skal behandles og vedtages på den korte tid, der er til rådighed. Det er næppe realistisk, og jeg synes heller ikke, det er nogen god idé.

Med udgangspunkt i forslaget til folketingsbeslutning vil jeg desuden fremhæve, at en indførelse af hjernedøds-kriteriet i givet fald – det er klart – vil skabe det juridiske grundlag for, at der kan gennemføres hjerte- og levertransplan-tationer i Danmark, men hvordan man skal forholde sig til disse behandlingsformer her i landet, er derefter et sundhedspolitisk spørgsmål, som må tages op i sammenhæng med en lovgivning om døds-kriteriet, så der er mange ting, der hænger sammen her.

I februar 1989, ved man, besluttede regeringen sig for ikke at fremsætte lovforslag på området i denne samling. Denne beslutning står fast. Det var dengang regeringens opfattelse, at en nyordning ikke burde forceres igennem, fordi der var behov for, at den folkelige debat og oplysning kunne få den fornødne tid, så holdningerne kunne modnes. Det er det, der sker i øjeblikket. Jeg tror, det er nyttigt. Jeg synes også, den udvikling, der har været, tyder på, at det var en rigtig beslutning, som regeringen traf i februar 1989.

Men det er samtidig regeringens opfattelse, at der er behov for en afklaring af disse vigtige

spørgsmål snart. Derfor vil regeringen i begyndelsen af næste folketingssamling komme med et lovgivningsudspil om ændring af det gældende døds-kriterium m.v. På den baggrund vil Folketinget blive i stand til i 1989 at tage stilling til sagen, og det vil forhåbentlig være sådan, at en eventuel ny lovgivning, som så kan gennemføres, vil få den brede tilslutning både i befolkningen og i Folketinget, som er ønskelig på dette centrale område, og som jeg tror vi fik det rigtige oplæg til ved at udsætte beslutningen.

Men vi er altså parat til at komme med et lovgivningsudspil i begyndelsen af næste folketingssamling.

Torben Lund (S):

Vi er mange, der gennem årene har lagt vægt på, at indførelse af hjernedøds-kriteriet skulle ske på grundlag af en omfattende, engageret og gerne meget grundig debat i offentligheden. Døds-kriteriet har været diskuteret i offentligheden i årevis med lidt vekslende styrke, og firkløverregeringen bidrog i 1987 og 1988 til debatten ved at fremsætte lovforslag om en udvidelse af døds-kriteriet, og senest har vi fået suppleret debatten med Det Etske Råds aktiviteter.

Derfor var vi mange, som var overraskede over, at sundhedsministeren for kort tid siden – altså i februar måned – tilsyneladende forhindrede, at regeringen igen fremsatte lovforslag om et nyt døds-kriterium. Enhver ved, at lovforslaget i virkeligheden lå klar hos justitsministeren.

Jeg mener afgjort, at regeringen bør fremsætte et lovforslag inden sommerferien, så lovforslagets ordlyd kan indgå i debatten sommeren over, og således at vi i starten af næste folketingssamling kan gennemføre en lovgivning om hjernedøds-kriteriet og få den vedtaget inden årets udgang. Jeg er helt enig med justitsministeren i, at det efterhånden haster med at få denne sag på plads.

Jeg synes, det virker mærkeligt, at sundhedsministeren, som netop har betonet det med den offentlige debat meget stærkt, ikke vil bidrage til den ved sammen med den øvrige regering og justitsministeren at fremlægge regeringens tanker om et nyt døds-kriterium. Tværtimod er det sådan, at sundhedsministeren også har sagt nej til at sikre, skal vi sige en objektiv oplysning om disse spørgsmål, f.eks. oplysning om, hvad hjernedød er. Jeg har tidligere spurgt, om ikke